

Jaarverslag

2019

Diergezondheid & Dierenwelzijn,
Voedselveiligheid, Onderzoek & Innovatie,
Duurzaamheid, Marktinformatie,
Exportondersteuning, Opleiding, Arbeid

2019

In Nederland zijn er **16.260** melkveebedrijven • **1,1** miljoen hectare grasland en snijmaïs (26% oppervlakte Nederland) • Op de melkveebedrijven worden circa **1,6** miljoen melk- en kalfkoeien gehouden • **83%** van de melkveebedrijven laat de koe in de wei lopen • De melkveehouders leveren **13,8** miljard kg melk aan de zuivelondernemingen • **25** zuivelondernemingen verwerken in **53** productielocaties **98%** van de in Nederland geproduceerde melk • Van de melk wordt een scala aan producten gemaakt voor zowel consumenten, de foodservice als halffabrikaten voor industriële afnemers • Kaas is het belangrijkste Nederlandse zuivelproduct. **56%** van de melk wordt verwerkt tot bijna **900** miljoen kg kaas • **15%** van de melk wordt verwerkt tot melkpoeder, **7%** tot consumptiemelk(producten), **8%** tot gecondenseerde melk, **2%** tot boter en **14%** tot overige producten • **35%** van de zuivelproducten wordt in Nederland geconsumeerd • **65%** van de zuivelproducten wordt in het buitenland afgezet, waarvan bijna tweederde in de EU • De exportwaarde van de zuivel bedraagt € **7,8** miljard en draagt voor **7%** bij aan het Nederlands handelsoverschot • Met een CO₂-eq uitstoot van **1,2** kg per kg melk (2018) behoren de Nederlandse melkveehouderij en zuivelondernemingen tot de meest duurzame in de wereld • De melkveehouderij en de zuivelondernemingen bieden werkgelegenheid aan **49.000** mensen

DE NEDERLANDSE ZUIVELSECTOR	2 & 13
VOORWOORD	4
# 1.0 OVER ZUIVELNL	6
Missie en gevoerde beleid	7
Leden en partners	10
Bestuur en organisatie	11
# 2.0 FINANCIËN	14
# 3.0 WERKZAAMHEDEN	20
3.1 Diergezondheid	21
3.2 Voedselveiligheid	26
3.3 Onderzoek & innovatie	28
3.4 Duurzaamheid	33
3.5 Arbeid	38
3.6 Onderwijs	45
3.7 Export	48
3.8 Marktinformatie	50
3.9 Nederlands Nationaal Comité - IDF	52
# 4.0 PUBLICATIES	54
BIJLAGE	58
Samenstelling Themagroepen	59

Voorwoord

“ZuivelNL is het platform voor het agenderen van gemeenschappelijke thema’s, het faciliteren van oplossingen en het dienen van de ledenorganisaties (met hun leden) – in het belang van de continuïteit van de Nederlandse zuivelketen.”

JORRIT JORRITSMa, VOORZITTER

“Op de Nieuwjaarsreceptie van ZuivelNL, op 8 januari 2020, noemde ik dat 2019 in ons geheugen zou worden vastgelegd als een zeer bijzonder en niet snel te vergeten jaar voor de Nederlandse landbouw, inclusief de melkveehouderij. Nu, bij de publicatie van dit jaarverslag, beseffen we allemaal dat 2020 een jaar gaat worden waarbij 2019 zal vervagen. De coronacrisis heeft een ongekende greep op de hele wereld: overal sterven mensen aan het virus en overheden leggen dwingende maatregelen op. Het effect van die maatregelen op de samenleving, de wereldeconomie en dus ook op alle sectoren in de landbouw, is enorm en zullen naar verwachting nog jarenlang hun sporen nalaten.

ZUIVELSECTOR BELANGRIJK

Terug naar 2019, daar heeft dit jaarverslag betrekking op. Uit cijfers blijkt dat de Nederlandse zuivelsector onverminderd een belangrijke sector is voor de wereldvoedselvoorziening, de Nederlandse economie en voor de zorg voor het Nederlandse landschap, met koeien in de wei, waar zoveel mensen van genieten. Met een exportwaarde van 7,8 miljard euro levert de zuivelsector een relevante bijdrage.

ZuivelNL werkt aan de ontwikkeling én de continuïteit van de Nederlandse melkveehouderij en zuivelindustrie. Contributiegelden worden onder meer ingezet voor onderzoek en innovatie, onderwijsprogramma’s, boerderijbezoeken en de arbeidsmarkt. De marktinformatie is een bron van data voor velen. De industrie en handel maken dankbaar gebruik van de kennis van de exportspecialisten van ZuivelNL. Een aantal doelstellingen van de Duurzame Zuivelketen zijn inmiddels gerealiseerd en voor 2030 zijn nieuwe doelstellingen geformuleerd. De Duurzame Zuivelketen maakt sinds 2019 organisatorisch deel uit van ZuivelNL. De KringloopWijzer is een instrument met veel potentie. ZuivelNL heeft per 1 januari 2020 KoeMonitor beschikbaar gesteld. Deze is in 2019 is door partijen in de zuivelketen ontwikkeld. Eind 2019 heeft het bestuur van ZuivelNL het besluit genomen 11 miljoen euro aan resterende gelden van het fosfaatreductieplan begin 2020 terug te betalen aan melkveehouders.

ONGENOEGEN

Echter het piept en kraakt wel in de sector. Het al langer sluimerende ongenoegen binnen de Nederlandse boerenstand over de steeds verder toenemende eisen, plotselinge beleidsveranderingen en vooral de vaak ongenueanceerde kritiek over de werkwijze in de agrarische sector is in 2019 naar buiten gekomen met de aanpak van de stikstofproblematiek. De weerstand van boeren keerde zich

ook tegen de vertegenwoordiging en belangbehartiging in eigen geledingen. Het vertrouwen in de overheid, maar ook onderling was zoek. De versnippering in boerenvertegenwoordiging is zichtbaar geworden.

BELANG ZUIVELKETEN

ZuivelNL is het platform waar partijen uit de zuivelsector samen komen. Dat biedt perspectief om gemeenschappelijk tot oplossingen te komen. Daar ligt de opdracht voor ZuivelNL in 2020 en de jaren daarna: de gemeenschappelijke thema’s agenderen, oplossingen faciliteren en daarmee de ledenorganisaties (met hun leden) dienen – in het belang van de continuïteit van de gehele Nederlandse zuivelketen.

In 2019 hebben we een nieuwe directeur benoemd in de persoon van Janine Luten met de opdracht om ZuivelNL te herpositioneren. Folkert Beekman, de voormalig directeur, heeft in de loop van het jaar besloten zijn carrière te willen beëindigen. Helaas heeft Janine Luten met ingang van 17 augustus 2020 een andere functie aanvaard. Met veel enthousiasme en ambitie heeft zij zich tijdens een dynamische periode voor de zuivelsector en de melkveehouderij in het bijzonder, ingezet voor de belangen van de Nederlandse zuivelketen. Namens het bestuur bedank ik alle medewerkers van ZuivelNL voor hun inzet en betrokkenheid.”

1.0 Over ZuivelNL

Missie ZuivelNL

Het versterken van de Nederlandse zuivelketen met respect voor milieu en maatschappij. ZuivelNL is als brancheorganisatie het neutrale aanspreekpunt voor de zuivelketen.

JANINE LUTEN, DIRECTEUR

MISSIE EN GEVOERDE BELEID

De Vereniging ZuivelNL is de brancheorganisatie van de Nederlandse zuivelsector met als doel het bevorderen van samenwerking in de zuivelketen om zo het internationale concurrentievermogen te verbeteren.

ZuivelNL is de ketenorganisatie van de Nederlandse zuivelsector en is actief op terreinen waar samenwerking tussen de schakels in de zuivelketen tot meerwaarde leidt. Doel van ZuivelNL is het behoud van de vooraanstaande rol van de Nederlandse melkveehouderij en de zuivelindustrie en het verbeteren van het maatschappelijk draagvlak.

Zwaartepunt van de activiteiten ligt bij het financieren en initiëren van onderzoek & innovatie in de melkveehouderij en zuivelketen, het financieren en het faciliteren van de ontwikkeling en het programmamanagement op

het gebied van duurzame ontwikkeling en diergezondheid & dierenwelzijn. Voorbeelden hiervan zijn de Duurzame Zuivelketen, de KringloopWijzer en KoeMonitor. Daarnaast publiceert ZuivelNL marktinformatie over de internationale zuivelmarkt en de Nederlandse melkveehouderij. ZuivelNL faciliteert de export van zuivelproducten. ZuivelNL richt zich met educatieprogramma's op melkveehouders, medewerkers in de zuivelindustrie en op het onderwijs. De themagroepen fungeren als platform voor beleidsdiscussies in de keten over onderwerpen waar draagvlak bij de ketenpartijen of betrokkenheid van ketenpartijen bij de uitvoering nodig is. Een breed gedragen effectieve en efficiënte aanpak wordt daarmee mogelijk gemaakt.

FINANCIERING

ZuivelNL financiert de activiteiten uit de contributie van de ledenorganisaties die is gebaseerd op een inhouding per geproduceerde kilo melk van melkveehouders en verwerkte kilo's melk van zuivelondernemingen. De te financieren activiteiten dienen dan ook een meerwaarde te hebben voor de zuivelsector als geheel.

Dankzij de doorgeschoven reserves van het voormalig Productschap Zuivel heeft ZuivelNL de afgelopen jaren meer activiteiten op kunnen pakken dan op basis van de contributie mogelijk was geweest. Zo heeft ZuivelNL zes jaar

lang een bijdrage van ruim 5 miljoen euro aan het Diergezondheidsfonds betaald. Met ingang van 2020 is deze reserve uitgeput en betalen melkveehouders zelf de heffing voor het Diergezondheidsfonds aan de RVO. Hiermee komt de 5 miljoen euro per jaar die hiermee gemoeid was te vervallen vanaf 2020.

Om de uitvoeringskosten van het fosfaatreductieplan te bekostigen, hebben melkveehouders in 2017 eenmalig een bedrag van 0,18 euro per 100 kg melk aan ZuivelNL bijgedragen. Deze taak werd door de sector bij ZuivelNL neergelegd en is inmiddels afgerond. Van de in 2017 bijgedragen gelden is eind 2019 het restant bedrag van 11,1 miljoen euro terugbetaald aan de melkveehouderij. Dat komt overeen met 0,08 euro per 100 kg melk.

THEMAGROEPEN

Met de themagroepen voor gezamenlijke opgaven, sectorbrede activiteiten en de uitvoering van regelingen is er afgelopen jaren hard gewerkt aan de samenwerking binnen de zuivelketen, om zo het concurrentievermogen van de branche als geheel te versterken. De meerwaarde wordt gezien door de dragende organisaties, partners en de omgeving. De groeiende behoefte om lid of partner van ZuivelNL te worden is hiervan een goede illustratie.

ANTICIPEREN OP DE TOEKOMST

Ontwikkelingen in de zuivelsector vroegen er om de activiteiten van ZuivelNL onder de loop te nemen: wat gaat goed, wat kan beter, hoe kan ZuivelNL anticiperen op de toekomst? Op de bestuursvergadering van 2 mei 2019 zijn de meest prangende uitdagingen en mogelijke oplossingsrichtingen met elkaar in kaart gebracht. De eerste contouren zijn op 13 juni 2019 binnen het bestuur gedeeld en verder uitgewerkt in de bestuursvergadering van 4 september 2019. De transitie liep echter als gevolg van de stikstofcrisis vertraging op, maar is in 2020 weer opgepakt.

DUURZAME ZUIVELKETEN

ZuivelNL financierde al de Duurzame Zuivelketen. De initiatiefnemers van de Duurzame Zuivelketen, NZO en LTO, besloten tot een nieuwe opzet waarmee ook het projectmanagement van de Duurzame Zuivelketen werd ondergebracht bij ZuivelNL. In de nieuwe opzet kunnen ook andere organisaties in de zuivelketen een bijdrage leveren aan verduurzaming. Het draagvlak voor een toekomstbestendige sector die zich richt op gezonde ontwikkeling binnen de milieugrenzen wordt daarmee versterkt.

STIKSTOFPROBLEMATIEK

De uitspraak van de Raad van State waardoor het PAS-programma buiten werking werd gesteld zou voor de

veehouderij grote gevolgen hebben. ZuivelNL besloot samen met LTO, NMV en NZO om een Task Force Ammoniak in het leven te roepen, waarbij ook Biohuis, Netwerk GRONDig en NAKK zich aansloten.

De Task Force sprak zijn grote zorgen uit over de kamerbrief van de minister van LNV van 4 oktober 2019. De door het kabinet voorgestelde maatregelen zouden verregaande negatieve consequenties hebben voor de Nederlandse zuivelketen. Door de mogelijkheid tot ongelimiteerd extern salderen tussen de landbouwsector en andere economische sectoren toe te staan, in combinatie met de inname van fosfaatrechten, wordt de noodzakelijke ontwikkelruimte voor de melkveesector drastisch ingeperkt. Dit zou tot gevolg hebben dat investeringen voor de verdere verduurzaming van de sector, waaronder de klimaatafspraken en kringlooplandbouw, niet of nauwelijks meer kunnen plaatsvinden. De Task Force besloot om als alternatief voor de kamerbrief met een realistisch plan van aanpak ammoniak te komen. Door een combinatie van

Het programmamanagement van de Duurzame Zuivelketen is ondergebracht bij ZuivelNL.

technische maatregelen (management, voer, aanwending mest, stal) en een vrijwillige gebiedsgerichte aanpak (uitkoop, verplaatsing, extensivering), zou een substantiële reductie van de stikstofemissie kunnen worden bewerkstelligd én een solide toekomst van de zuivelsector worden verzekerd. Nadat het conceptplan voortijdig was uitgelekt en Farmers Defence Force met een geheel eigen interpretatie opriep tot acties bij FrieslandCampina en ZuivelNL/NZO besloot de Task Force op 25 oktober 2019, na het terugtrekken van LTO en NMV, haar activiteiten te beëindigen.

Voorzitter Jorrit Jorritsma zette in zijn brief van 29 oktober 2019 uiteen wat de inzet van ZuivelNL is geweest en spreekt de hoop uit dat de sector zich weet te verenigen om tot een oplossing van de stikstofproblematiek te komen.

FOSFAATREDUCTIEPLAN 2017

Het fosfaatreductieplan bestond in 2017 uit drie onderdelen: vermindering van fosfaat via het voerspoor, beëindigingsregeling melkveehouderij (stoppersregeling) en de Regeling Fosfaatreductieplan 2017. Voor de financiering van beëindigingsregeling heeft de melkveehouderij in 2017 bijgedragen via een extra heffing van 0,18 euro per 100 kg melk. Uiteindelijk is hiervan 0,10 euro per 100 kg melk besteed. In 2019 besloot ZuivelNL de

overige 0,08 euro via het melkgeld terug te betalen op basis van het volume in 2017. Totaal ging dit om 11,1 miljoen euro.

De Nederlandse melkveebedrijven maken gebruik van de uitzonderingspositie (derogatie) van de Nitraatrichtlijn van de Europese Unie. Reductie van fosfaat was noodzakelijk om in 2017 onder het fosfaat productieplafond te komen. Alleen in dat geval zou Nederland de uitzonderingspositie behouden. Met de gezamenlijke reductiemaatregelen is de melkveehouderij onder het afgesproken plafond gebleven en is derogatie behouden.

Over de ontwikkelingen in de verschillende themagroepen van ZuivelNL is meer te lezen in de volgende hoofdstukken in dit jaarverslag.

AFSCHEID

Met pijn in mijn hart neem ik afscheid van de zuivelsector. Met de mogelijkheid om voor het GroentenFruit Huis te werken heb ik een heel moeilijke keuze moeten maken. Na een zorgvuldige afweging heb ik uiteindelijk gekozen voor de groente- en fruitsector. Ik dank alle collega's bij ZuivelNL en in de sector voor de intense samenwerking in de afgelopen periode.

14 JULI 2020

LEDEN EN PARTNERS

Het lidmaatschap van ZuivelNL staat open voor organisaties van melkveehouders en van zuivelondernemingen die algemene belangenbehartiging van de sector als doel hebben en die voldoende representatief zijn voor de sector die zij vertegenwoordigen.

ZuivelNL heeft de volgende leden:

Melkveehouderij	LTO Nederland (LTO)
	Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV)
Zuivelondernemingen	Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO)

Het partnerschap staat open voor organisaties die in belangrijke mate actief zijn in of voor de Nederlandse zuivel en die een bijdrage kunnen en willen leveren aan de doelstellingen van ZuivelNL.

ZuivelNL heeft de volgende partners:

Melkveehouderij	Netwerk GRONDig
Melkgeitenhouderij	Platform Melkgeitenhouderij
Boerderijzuivel	Bond van Boerderij-Zuivelbereiders (BBZ)
Rundveeverbetering	Coöperatie Koninklijke CRV
Kindervoeding	Vereniging van Nederlandse Fabrikanten van Kinder- en Dieetvoedingsmiddelen (VNFKD)
Zuivelhandel	Gemzu
Export fokvee	VEEPRO Holland

BESTUUR EN ORGANISATIE

Bestuur

Bestuursleden van ZuivelNL worden benoemd door de Algemene Vergadering op voordracht van de ledenorganisaties (LTO, NMV, NZO). Bestuurders worden benoemd voor een periode van twee jaar en zijn direct herbenoembaar. Het bestuur vergaderde acht keer. De samenstelling van het bestuur is als volgt:

J. Jorritsma	onafhankelijk voorzitter
D.J. Bruins	LTO; tot juli 2019
H. Bakhuis	LTO; vanaf juli 2019
W.F.P.C. Meulenbroeks	LTO
H. Wiegersma	NMV
W.S.J.M. Buck	NZO; tot maart 2020
W.H. Majij	NZO; vanaf maart 2020
O.B.M. Meuffels	NZO
F.C.G.M. van Stipdonk	Gemzu, adviseur tot mei 2019
J. Kos	Gemzu, adviseur vanaf mei 2019

Organisatie

Op 1 maart 2020 is Folkert Beekman uit dienst getreden. Vanaf de oprichting van ZuivelNL maakte hij deel uit van de directie. Het team van ZuivelNL bestaat uit:

Janine Luten	Directie
Bregje van Erve	Duurzame Zuivelketen
Yvonne Goos	Rundergezondheid
Rob Hessing	Organisatie
Jurgen Jansen	Arbeid, Marktinformatie, Secretaris NNC-IDF
Lisette van der Kallen	Arbeid, Onderwijsvoorlichting
Louwrens van Keulen	Data
Ria de Koning	Secretariaat, Financiën
Willem Koops	Onderzoek en innovatie
Brenda McArthur	Export
Atze Schaap	Duurzame Zuivelketen
Jurriën Scheepstra	Marktinformatie
Karen Spruijt - de Gelder	Export
Han Swinkels	KringloopWijzer
Martin Valstar	Marktinformatie

Herman Bakhuis, LTO Melkveehouderij:

“ZuivelNL kan nog meer efficiëntie brengen in initiatieven die belangrijk zijn voor de gehele melkveehouderij zoals praktijkonderzoek en kennisoverdracht.”

Hester Majij, NZO:

“ZuivelNL is de plek in de zuivelketen waar de partijen uit de keten op strategisch niveau op onderwerpen die alle ketenpartijen raken vooruit kunnen kijken en afspraken maken over een gedragen aanpak. Hier ligt juist in deze tijd nog meer potentie.”

Oscar Meuffels, NZO:

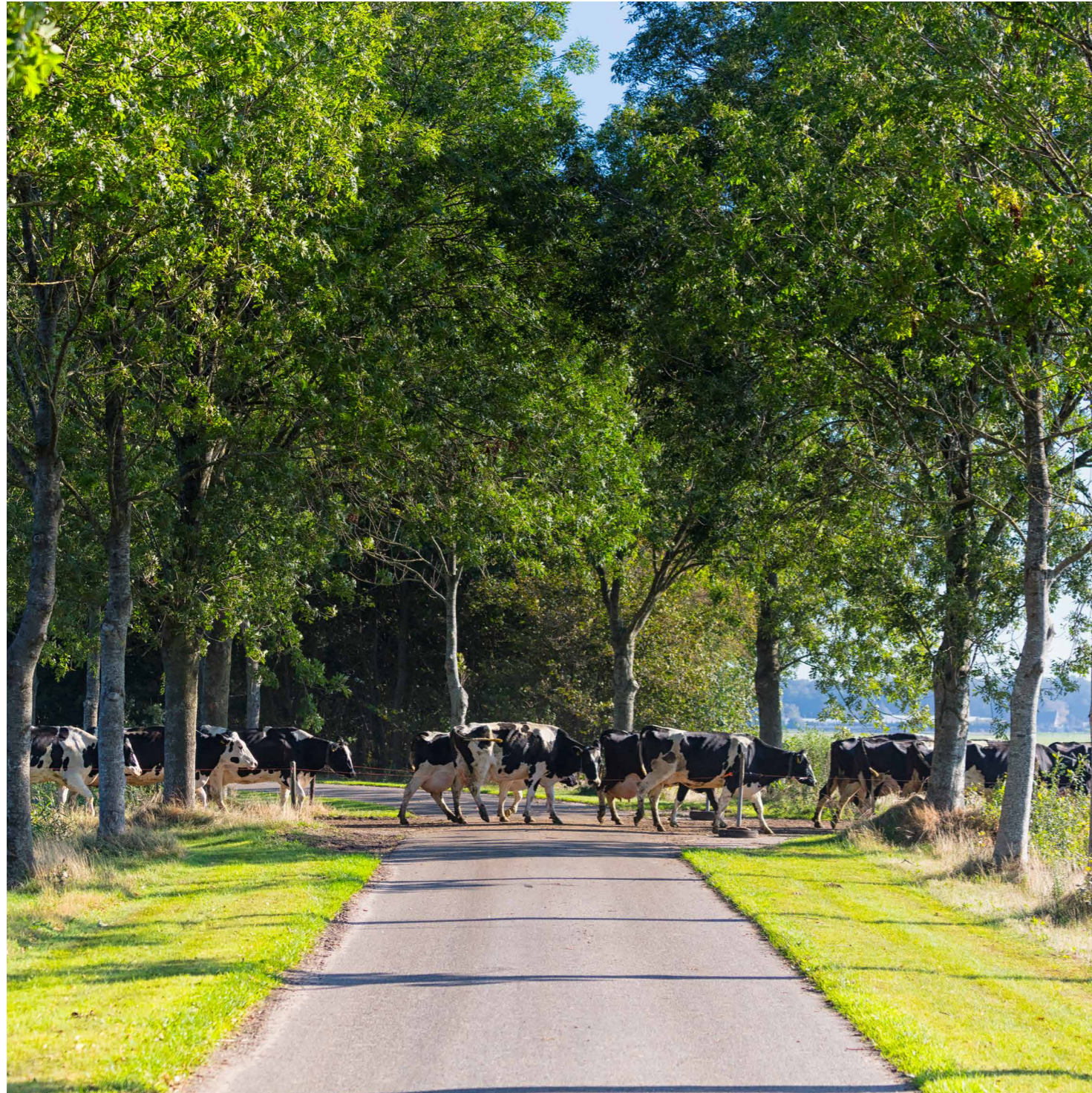
“ZuivelNL is de autoriteit als het om data over de markt en sector gaat.”

Wil Meulenbroeks, LTO Melkveehouderij:

“ZuivelNL is de organisatie voor de afwikkeling van overeengekomen inhoudelijke dossiers zoals fosfaat, Duurzame Zuivelketen, KringloopWijzer en KoeMonitor.”

Harm Wiegersma, NMV:

“ZuivelNL kan meer de regiefunctie nemen in thema's die ons binden binnen de zuivelketen, daarop naar consensus streven en de uitvoering faciliteren.”

Het aantal melkveehouders is in 2019 met ruim **4%** afgenomen naar **16.260**

- Overijssel is de provincie met de meeste melkveebedrijven, gevolgd door Gelderland en Friesland. Deze drie provincies samen zijn goed voor meer dan **50%** van het totale aantal
- Het aantal biologische melkveebedrijven is met **480** vrij stabiel
- Er zijn zo'n **400** erkende boerderij-zuivelbereiders
- Het aantal melk- en kalfkoeien nam in 2019 voor het derde jaar op rij af en daalde met bijna **3%** naar **1,58** miljoen
- De melkaanvoer daalde met **0,7%** naar **13,8** miljard kg, nog als gevolg van de in 2018 ingevoerde fosfaatwetgeving
- In de hele EU is de melkaanvoer met **0,6%** toegenomen naar **158** miljard kg
- Gemiddeld telde een melkveebedrijf in 2019 **97** melk- en kalfkoeien en produceerde ruim **860** duizend kg melk
- De gemiddelde melkgift per koe was **8.870** kg, iets hoger dan in 2018
- Het gemiddelde inkomen van een melkveebedrijf bedroeg **49.100** euro. In 2018 was dat **59.200** euro
- Er zijn steeds meer verschillende melkstromen, naast weidemelk, biologische melk, en VLOG-melk zijn dat onder meer On the Way to Planet Proof, Caring Dairy en Beter voor Koe, Natuur en Boer
- In 2019 nam de fosfaatuitscheiding uit dierlijke mest in de melkveehouderij af met **3,2** miljoen kg naar **75,5** miljoen kg
- De stikstofuitscheiding uit dierlijke mest in de melkveehouderij daalde met **10,2** miljoen naar **279,7** miljoen kg

2.0 Financiën

BALANS

PER 31 DECEMBER,
IN DUIZENDEN EURO'S

TOELICHTING

Vanuit het Bestemmingsfonds Dierziektebestrijding wordt de diergezondheidsmonitoring en de bestrijding van aangewezen besmettelijke dierziekten in Nederland gefinancierd en worden veehouders in voorkomend geval (gedeeltelijk) gecompenseerd. De sectorale verplichtingen worden per vijf jaar vastgelegd in een convenant. In 2019 is ZuivelNL een nieuw convenant met de overheid aangegaan voor de periode 2020-2024. In het nieuwe convenant is overeengekomen dat het ministerie zelf de bijdrage van de sector zal innen via een rechtstreekse heffing bij de melkveehouders. ZuivelNL zal alleen nog een crisisreserve aanhouden van 1,6 miljoen euro.

Het restant van de overgedragen middelen betreft een fonds voor melkveehouderijonderzoek en een fonds voor de financiering van de arbeidsvoorwaardelijke verplichtingen die ZuivelNL heeft overgenomen van het Productschap Zuivel.

Activa	2019	2018
Materiële vaste activa	40	47
Vaste activa	40	47
Te ontvangen contributie	413	1.530
Te ontvangen interest	16	22
Vooruitbetaalde kosten	6.796	10.000
Zuivelstichting	935	
Overige vorderingen	649	228
Vlottende activa	8.809	11.780
Spaarrekeningen	17	17.394
Banken	7.147	2.520
Liquide middelen	7.164	19.914
Totaal activa	16.013	31.741
Passiva	2019	2018
Algemene reserve	-1.010	7.844
Bestemmingsfonds Melkveehouderij	0	4.696
Bestemmingsfonds Dierziektebestrijding	1.597	10.599
Bestemmingsfonds Sociaal Plan	615	1.089
Eigen vermogen	1.202	24.228
Te betalen langlopende subsidies	3.711	
Langlopende schuld	3.711	
Te betalen subsidies	10.188	7.033
Overige schulden	912	480
Vlottende passiva	11.100	7.513
Totaal passiva	16.013	31.741

INKOMSTEN EN UITGAVEN

INKOMSTEN in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven

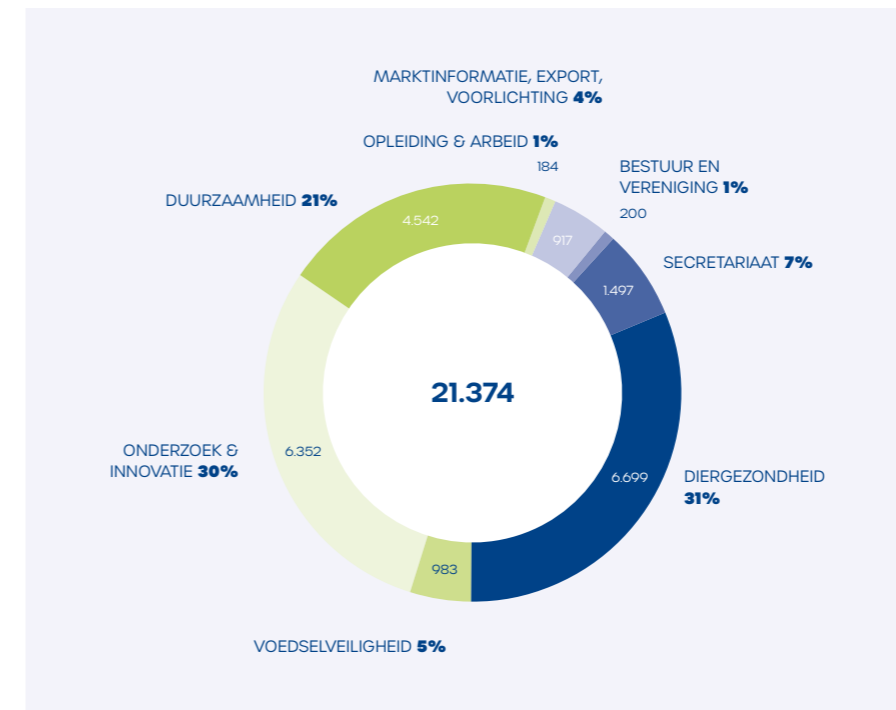
	Begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Contributie leden (op basis melkontvangst industrie)			
0,05 euro/100 kg keten	7.000	6.716	6.764
0,02 euro/100 kg industrie	2.800	2.686	2.706
-0,08 euro/100 kg retour restbedrag fosfaatreductieplan	-	-11.105	-
Totaal contributie leden	9.800	-1.703	9.470
Contributie partners	60	60	60
Diensten en publicaties	80	97	209
Rente	-	-106	2
Overige inkomsten	140	51	271
Reserves	10.260	23.026	10.679
Totaal inkomsten	20.200	21.374	20.420

UITGAVEN in duizenden euro's

	Begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Bestuur en vereniging	70	200	172
Secretariaat	1.430	1.497	1.367
Activiteiten			
Diergezondheid	8.000	6.699	8.661
Voedselveiligheid	1.500	983	1.311
Onderzoek & Innovatie	3.500	6.352	2.524
Duurzaamheid	4.200	4.542	4.816
Opleiding & Arbeid	500	184	659
Marktinformatie, Export en Voorlichting	1.000	917	910
Totaal uitgaven	20.200	21.374	20.420

TOELICHTING

In 2019 is sprake van een negatief resultaat van 23,0 miljoen euro. De stijging van het tekort met 11,1 miljoen euro is geheel veroorzaakt door het besluit de resterende middelen van de extra contributiebijdrage, ten behoeve van het fosfaatreductieplan 2017, terug te betalen aan de melkveehouders. Na verrekening met de diverse door het Productschap Zuivel overgedragen reserves, conform de bij de overdracht aangegeven bestemmingen en gestelde voorwaarden, wordt ruim 8,9 miljoen euro onttrokken aan de algemene reserve.

MEERJARENOVERZICHT

INKOMSTEN in duizenden euro's	2019	2018	2017	2016	2015
Contributie keten	6.716	6.764	6.831	7.100	6.489
Heffing fosfaatreductieplan melkveehouderij	-11.105		25.020		
Contributie industrie	2.686	2.706	2.733	2.840	2.596
Contributie partners	60	60	60	60	60
Diensten en publicaties	97	209	100	150	95
Subsidie EZ			3.078	6.902	
Overige inkomsten	-106	2	16	120	223
Totale inkomsten	-1.652	9.741	37.838	17.172	9.463

UITGAVEN in duizenden euro's	2019	2018	2017	2016	2015
Bestuur en vereniging	200	172	123	107	69
Secretariaat	1.497	1.367	1.353	1.102	1.138
Diergezondheid	6.699	8.661	5.520	7.545	4.508
Voedselveiligheid	983	1.311	1.827	1.017	879
Onderzoek & Innovatie	6.352	2.524	2.576	3.283	1.813
Duurzaamheid ¹	4.542	4.816	18.799	9.147	1.472
Opleiding & Arbeid	184	659	228	143	62
Marktinformatie, Export, Voorlichting	917	910	679	823	887
Overige uitgaven					131
Totale uitgaven	21.374	20.420	31.105	23.167	10.959

¹ Inclusief uitgaven fosfaatreductieplan 2017

EIGEN VERMOGEN in duizenden euro's	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Mutatie	-23.026	-10.679	6.733	-5.995	-1.496	
Eigen vermogen	1.202	24.228	34.907	28.175	34.170	35.666

3.0 Werkzaamheden

3.1 DIERGEZONDHEID

ZuivelNL werkt in de themagroep Rundergezondheid DKR samen met de kalversector en rundvleessector. Het kerndoel is het bevorderen van gezonde dieren als basis voor de melkproductie en de afzet en export van zuivelproducten. Het Diergezondheidsfonds en ziektebestrijding, monitoring rundergezondheid, aanpak bedrijfsgebonden dierziekten en verantwoord medicijngebruik zijn onderwerpen die aan bod komen. Ook vindt onderzoek plaats naar onderbouwing van risico's, beleid en aanpak.

FINANCIERING BESTRIJDING BESMETTELIJKE DIERZIEKTEN

ZuivelNL, vertegenwoordigers van andere diersectoren en het ministerie van LNV hebben op 20 juni 2019 het Convenant financiering bestrijding besmettelijke dierziekten 2020-2024 ondertekend. In dit convenant zijn de afspraken neergelegd over de kostenverdeling tussen overheid en veehouderijsectoren voor de kosten van preventie, monitoring en eventuele bestrijding van besmettelijke dierziekten, zoönosen en ziekteverwekkers in Nederland.

Voor de bijdrage van de sectoren aan de reguliere jaarlijkse kosten en aan de eventuele bestrijdingskosten gelden per sector aparte plafonds

voor de maximale bijdrage per sector. Voor rundvee bedragen deze plafonds € 34 miljoen voor het totaal van de reguliere jaarlijkse kosten en € 9 miljoen voor de bestrijdingskosten. Boven deze plafonds zal de overheid de kosten geheel dragen.

De verdeling van de kosten over bedrijfsleven en overheid is niet materieel gewijzigd ten opzichte van de in het vorige convenant gemaakte afspraken. Wel is afgesproken dat het ministerie van LNV de bijdrage van de rundersector vanaf 1 januari 2020 zelf gaat innen, omdat de hiervoor beschikbare reserve van ZuivelNL is uitgeput. Bij andere diersectoren gebeurt dit al langer.

MONITORING

De monitor voor diergezondheid in de rundveehouderij bestaat uit een aantal instrumenten waarmee informatie wordt verzameld over de gezondheidsstatus van de rundveestapel. De instrumenten zijn zo gekozen dat zij elkaar aanvullen. De instrumenten van de monitor zijn deels reactief, dat wil zeggen dat het initiatief bij de veehouders en dierenartsen ligt, maar deels ook proactief en dan ligt het initiatief bij de uitvoerder van dit project, de GD.

Door informatie uit de diverse instrumenten integraal te interpreteren kunnen specifieke diergezondheids-

problemen snel worden gesignaleerd en kunnen ook meer algemene trends en ontwikkelingen in de rundergezondheid worden gevolgd. De monitor wordt gezamenlijk gefinancierd door overheid en bedrijfsleven, waaronder ZuivelNL.

Periodiek bespreekt de themagroep diergezondheid de resultaten van de monitoring. Met het omvangrijke monitoringsprogramma houdt de zuivelsector de vinger aan de pols en is zij in staat afnemers wereldwijd vertrouwen in de Nederlandse zuivelproducten te laten houden.

IBR EN BVD: EFFECT BESTRIJDING ZICHTBAAR

De landelijke aanpak voor Infectieuze Bovine Rhinotracheïtis (IBR of koeien-griep) en Bovine Virus Diarree (BVD) is gestart in 2018. Als eerste stap werden melkveehouders per juli 2018 via voorwaarden van hun zuivelonderneming verplicht om deel te nemen aan de bestrijding van beide ziekten. ZuivelNL stelde protocollen vast voor verschillende routes naar IBR- en BVD-vrije bedrijven en deze zijn leidend voor de bestrijding.

Stand van zaken bestrijding IBR

Een belangrijk uitgangspunt bij de bestrijding van IBR is dat melkveebedrijven waar geen antistoffen in de tankmelk worden gevonden niet hoeven te vaccineren.

Melkveebedrijven die wel antistoffen in de tankmelk hebben, dienen wel te vaccineren. Voor een effectieve bestrijding is het niet vereist om over te stappen naar een hogere status. Daarvoor zouden seropositieve dieren moeten worden afgevoerd, wat de sector niet wil verplichten.

De belangrijkste parameter voor het vaststellen van het succes van de bestrijding van IBR is het aantal, en het percentage, IBR-vrije en IBR-onverdachte bedrijven met een aanwijzing voor een nieuwe infectie. In het laatste kwartaal van 2019 was dat op 5 (0,04%) van bijna 12.000 vrije en onverdachte melkveebedrijven en op 1 (0,03%) van ruim 3.250 vrije en onverdachte niet-melkleverende bedrijven het geval. In het vierde kwartaal van 2018 ging het in totaal om 19 bedrijven (0,12%) en in het vierde kwartaal van 2017 om 44 (0,39%). Daarmee was

zowel het aantal als het percentage vrije en onverdachte bedrijven met een aanwijzing voor een infectie met IBR in het vierde kwartaal van 2019 historisch laag.

Percentage vrije en onverdachte bedrijven gestegen

Het percentage vrije en onverdachte bedrijven is verder gestegen naar 75,2%. Eind 2019 hadden 7.760 van de deelnemende melkveebedrijven de status IBR-vrij (50,1%), 3.884 bedrijven hadden de status IBR-onverdacht (25,1%) en 2.990 bedrijven de status 'vaccinerend' (19,3%). De resterende 866 bedrijven hadden een status 'in onderzoek', 'observatie' of 'onbekend'. Het percentage vrije en onverdachte melkveebedrijven was in december 2017 nog ongeveer 65%, maar is nu al een jaar vrijwel stabiel. In dit stadium van de bestrijding is dat niet verrassend gezien de keuzes vooraf.

Aandachtspunten IBR

In 2019 werden antistoffen aangetoond bij 84 (0,7%) van 12.627 dieren van niet-IBR vrije Nederlandse rundveebedrijven die werden aangevoerd op vrije en onverdachte bedrijven. Juist in een stressvolle situatie, zoals tijdens transport en bij toevoeging aan een andere veestapel, kunnen dieren met antistoffen het virus opnieuw gaan verspreiden. Het blijft dus van belang om alleen runderen van vrije bedrijven aan te voeren of al vóór transport vast te stellen dat dieren nog niet zijn geïnfecteerd, ook al moet na aanvoer nogmaals onderzoek plaatsvinden. De sector is nog steeds in overleg met het ministerie van LNV over nationale bestrijding onder verantwoordelijkheid van de overheid. Uiteraard is dat van belang voor een sluitende bestrijding.

Eind december had 74% van de melkveebedrijven de status vrij of onverdacht voor IBR en BVD.

Stand van zaken bestrijding BVD

Een belangrijke parameter voor het vaststellen van het succes van de BVD-bestrijding is het percentage vrije bedrijven waar een aanwijzing voor een nieuwe infectie is. Die aanwijzingen worden verkregen uit het bewakingsonderzoek ofwel door virusonderzoek (direct) ofwel door onderzoek op antistoffen in tankmelk of bij jongvee (indirect). Het percentage vrije bedrijven met een aanwijzing voor een infectie is gedaald van ruim 0,9% in het vierde kwartaal van 2018 naar 0,6% in het vierde kwartaal van 2019. Niet alle betreffende bedrijven zijn geïnfecteerd; als antistoffen zijn aangetoond in tankmelk, kan vaak pas na zes maanden worden vastgesteld of op deze bedrijven werkelijk een infectie heeft plaatsgevonden. Ook kunnen antistoffen het gevolg zijn van recente vaccinatie of van een toevoeging van dieren met antistoffen aan het koppel.

Een parameter die ook inzicht geeft in de vorderingen van de bestrijding

is het percentage dragerkalveren dat werd gevonden onder de kalveren die middels oorbiopten zijn onderzocht. Dit is in de Nederlandse aanpak op lang niet alle bedrijven nodig en wordt bij ongeveer een achtste van de geboren kalveren gedaan. Het percentage dragers onder de onderzochte kalveren was in het vierde kwartaal van 2019 met 0,55% lager dan een jaar eerder, toen het 0,75% was. De grootste daling trad op in het vierde kwartaal van 2019.

Percentage vrije en onverdachte bedrijven stijgt; betere naleving onderzoekstermijnen

Van de deelnemende melkveebedrijven had in oktober 2018 74,7% een BVD-vrij of BVD-onverdachtstatus. Eind 2019 steeg dat naar 78,6%: 9.904 melkveebedrijven waren BVD-vrij (63,5%), 2.355 bedrijven BVD-onverdacht (15,1%). De verwachting is dat dit percentage in de loop van 2020 zal stijgen naar 85 tot 90%. Bedrijven met de status 'onbekend' hebben de termijn van acht weken

voor het uitvoeren van onderzoek overschreden of hebben een onvolledig onderzoek; 587 bedrijven (3,8%) vielen hieronder. Het percentage bedrijven met de status BVD-onbekend was lange tijd hoger dan 10%. Het lukt steeds beter om de termijnen voor het uit te voeren onderzoek aan te houden.

Aandachtspunten BVD

Vanwege het risico op insleep van het virus krijgen bedrijven na aanvoer van een dier van een niet-vrij bedrijf de observatiestatus. Dit duurt tot uit onderzoek op virus en eventueel antistoffen is gebleken dat met de aanvoer geen infectie is binnengehaald. In het laatste kwartaal van 2019 voerde 12,7% van de deelnemende bedrijven dieren aan van bedrijven die niet BVD-vrij waren. Deze bedrijven kunnen worden besmet door aanvoer van een drager of door aanvoer van een dier dat drachtig is van een drager. Ook voor de BVD-bestrijding is het dus belangrijk alleen dieren aan te voeren van vrije bedrijven of vooraf vast te stellen dat met de aanvoer geen virus het bedrijf binnen komt.

Ondanks de recente verbetering, blijft het heel belangrijk om het BVD-bewakingsonderzoek tijdig en volledig uit te voeren. Goede bewaking is van groot belang om tijdig een infectie op te sporen en andere bedrijven te behoeden voor een infectie. Hoe beter de bewaking,

VOORTGANG BESTRIJDING IBR EN BVD, STAND PER 31 DECEMBER 2019 (BRON: GD)

	Route	Deelnemers	Waarvan	
			vrij	onverdacht
IBR	intake bloed / tankmelk	8.011	7.760	-
	tankmelk	4.333	-	3.884
	vaccinatie	3.139	-	-
BVD	intake virus / jongvee	8.499	6.990	-
	tankmelk	2.916	1.819	679
	jongvee antistoffen	2.710	735	1.429
	oorbiopten	1.472	360	247

hoe minder nieuwe BVD-infecties zullen optreden. Hierbij blijft het belangrijk om de vrijwillige vaccinatie en de bewakingsonderzoeken op BVD-antistoffen goed op elkaar te blijven afstemmen.

KOEMONITOR

KoeMonitor is een nieuwe systematiek om diergezondheid, dierenwelzijn en voedselveiligheid in de melkveehouderij te borgen. KoeMonitor is per 1 januari 2020 beschikbaar voor alle zuivelondernemingen in Nederland. KoeMonitor is in 2019 ontwikkeld door LTO Melkveehouderij, NMV en NZO in nauwe samenwerking met de KNMvD en CPD. ZuivelNL heeft KoeMonitor per 1 januari 2020 ter beschikking gesteld aan zuivelondernemingen.

Producenten van voedingsmiddelen moeten aan wettelijke eisen voldoen die zijn vastgelegd in nationale en Europese regelingen. Voor melkveehouders en zuivelondernemingen geldt onder meer de EU-Hygiëneverordening, die gezondheidsvoorschriften voor de productie van rauwe melk bevat. De zuivelsector heeft ook te maken met de EU-Officiële Controle Verordening. Deze verordening schrijft voor waaraan de officiële controle van voor menselijke consumptie bestemde producten moet voldoen.

Met KoeMonitor wordt voldaan aan de Europese verordeningen. Daarnaast geeft KoeMonitor invulling aan nationale wetgeving en aan een aantal bovenwettelijke eisen van zuivelondernemingen.

In KoeMonitor zijn KoeData, KoeAlert en KoeKompas aan elkaar gekoppeld. KoeData geeft elk kwartaal inzicht in de diergezondheid op het melkveebedrijf en daarmee in het risico dat er attentiekoeien aanwezig kunnen zijn. KoeAlert borgt dat melkveehouders alleen melk van gezonde koeien leveren en KoeKompas is het managementsysteem dat de diergezondheid, het dierenwelzijn en de mogelijke risico's in kaart brengt op basis waarvan de dierenarts advies geeft. Het is daarmee een integraal programma waarmee melkveehouders samen met een dierenarts werken aan de gezondheid en het welzijn van de veestapel en de voedselveiligheid van zuivelproducten. Meer informatie is te vinden op www.koemonitor.nl.

STUURGROEP VERANTWOORD MEDICIJNGEBRUIK

Na beëindiging van de Stuurgroep ABRES (AntiBioticaRESistentie) heeft ZuivelNL eind 2018 de Stuurgroep Verantwoord Medicijngebruik ingesteld met vertegenwoordigers van de melkveehouderij, dierenartsen en zuivelsector aangevuld met adviseurs. Het is aan de Stuurgroep om op basis van het signaleren van ongewenste trends en/of ontwikkelingen in het medicijngebruik voorstellen te ontwikkelen voor beleid en uitvoering. De Stuurgroep is ook een platform waarin kennis en informatie wordt uitgewisseld vanuit externe gremia en projecten/onderzoek.

Tevens adviseert de Stuurgroep de themagroep Rundergezondheid DKR over relevante project- en onderzoeksvoorstellen. In tegenstelling tot de ABRES-activiteiten ligt er voor de Stuurgroep geen specifieke opdracht, zoals vermindering en verantwoord gebruik van antibiotica.

MEDIRUND

ZuivelNL is sinds 2014 eigenaar van MediRund. MediRund is een door de overheid aangewezen databank voor de centrale registratie van antibiotica in de rundersector. In de database MediRund staan alle voorschriften van receptplichtige diergeneesmiddelen. Vier keer per jaar ontvangt de melkveehouder een rapportage met een overzicht van het antibiotica op zijn bedrijf. Deze wordt uitgedrukt in Dier Dag Dosering (DDD). De DDD is

het gemiddeld aantal dagen dat een dier op het melkveebedrijf de afgelopen 12 maanden behandeld werd met antibiotica.

De centrale registratie van antibiotica maakt onderdeel uit van de aanpak van antibioticaresistentie in de dierhouderij en is een van de maatregelen om te komen tot een verantwoord en transparant antibioticagebruik. De verplichting tot registratie is vastgelegd in nationale regelgeving, het Besluit diergeneeskundigen en het Besluit houders van dieren.

MediRund is ontwikkeld om uitvoering te geven aan een transparant en verantwoord antibioticagebruik. De SDa (Autoriteit diergeneesmiddelen) maakt voor haar rapportages gebruik van de MediRund-database.

3.2 VOEDSELVEILIGHEID

De Nederlandse zuivel staat voor veilige producten van hoogwaardige kwaliteit. Daarbij staat voedselveiligheid voorop. Dat begint met het borgen van de kwaliteit van het veevoer en eindigt met de producten van de zuivelondernemingen. Zo is 'van gras tot glas' de voedselveiligheid van Nederlandse zuivelproducten gegarandeerd.

Kwaliteit en veiligheid van Nederlandse melk wordt gerealiseerd door gezamenlijke inspanningen van melkveehouders, zuivelondernemingen en controlerende instanties. Deze komen samen in de kwaliteitsborgingssystemen van de ondernemingen die de melk verwerken.

GEMEENSCHAPPELIJK RESEARCH ZUIVEL

Vanuit ZuivelNL wordt het onderzoeksprogramma Gemeenschappelijk Research Zuivel gefinancierd dat tot doel heeft mogelijke nieuwe kansen

en bedreigingen in relatie tot kwaliteit en voedselveiligheid te onderzoeken. Het onderzoeksprogramma is gericht op verschillende aspecten rondom voedselveiligheid zoals:

- bevorderen van technologieën die de kwaliteit en/of veiligheid van rauwe melk en/of zuivelproducten verbeteren;
- voorkomen van gebeurtenissen die een negatief effect op de kwaliteit en/of veiligheid van rauwe melk en/of zuivelproducten hebben;
- tijdig signaleren van nieuwe ontwikkelingen, toekomstige risico's en kansen.

BEHEERSING VAN RISICO'S

De Onderzoeksraad voor Veiligheid publiceerde in juni 2019 een rapport over opkomende voedselveiligheidsrisico's. Eerder had ook de Commissie Sorgdrager naar aanleiding van de fipronilcrisis in de pluimveesector een rapport met aanbevelingen gepubliceerd. Beide rapporten onderstrepen het belang van een sterke systematiek voor het borgen van voedselveiligheid

in de voedselketen. Daarbij werden als belangrijke onderwerpen genoemd: inzicht hebben in mogelijke nieuwe ontwikkelingen, analyse van de risico's, waar nodig toepassen van beheersmaatregelen en adequate monitoring in voedsel.

Bovengenoemde werkwijzen voor een tijdige signalering van onbekende toekomstige risico's worden in de zuivelsector al structureel toegepast. Beheersing van risico's is in de kwaliteitsborgingsystemen van de zuivelondernemingen geregeld. Verder loopt er een langjarig risicogericht monitoringprogramma waarmee de aanwezigheid van mogelijke contaminanten in rauwe melk structureel wordt onderzocht. Daarbij worden onder meer omgevingscontaminanten, residuen van diergeneesmiddelen en contaminanten uit voer en drinkwater in melkmonsters geanalyseerd. Hierdoor ontstaat een representatief beeld van de veiligheid van Nederlandse melk. Uit dit meerjarig onderzoek blijkt dat de gevonden concentraties van contaminanten in Nederlandse melk al decennia lang ver onder de wettelijk toegestane grenzen liggen. Ieder jaar wordt in overleg met deskundigen door een risicogerichte analyse vastgesteld of het programma moet worden aangepast. De onderscheidende kwaliteit is de basis voor de goede reputatie én de exportpositie van de Nederlandse zuivelsector.

MONITORING IN DE KETEN

Monitoring gebeurt niet alleen in de melk, maar ook eerder in de keten. Zo is sinds enkele jaren SecureFeed operationeel, wat heeft geleid tot een minimalisering van het risico op contaminatie van melk via diervoeder. Dit is terug te zien in de melkanalyses. Potentiële contaminanten die via diervoeder in de keten kunnen komen zijn in 2019 niet in de melk gevonden. Door intensief te blijven monitoren, samen te werken en proactief onderzoek te verrichten kan de sector de hoge kwaliteit van melk en producten op basis van melk blijven garanderen.

NIEUWE ONTWIKKELINGEN

ZuivelNL financiert onderzoek dat nieuwe ontwikkelingen in kaart brengt, mogelijke toekomstige risico's analyseert en vaststelt of daar kansen of juist risico's aan verbonden zijn op het gebied van voedselveiligheid en productkwaliteit. Speciale aandacht ging daarbij uit naar mogelijke risico's door toekomstige veranderingen in de melkveehouderij op het gebied van duurzaamheid en milieu zoals hergebruik van grondstoffen, kringlopen en andere voederregimes. Veranderingen kunnen onbedoeld potentiële nieuwe risico's op het gebied van voedselveiligheid en productkwaliteit introduceren, zoals een mindere melkkwaliteit, schadelijke micro-organismen, dierziekten, chemische contaminanten en

residuen. Daarbij wordt vanuit de zuivelsector nauw samengewerkt met kennisinstellingen zoals universiteiten, onderzoeksinstituten en overheidsinstellingen.

RISICO'S VAN BRANDEN

Samen met Wageningen Food Safety Research (WFSR), het voormalige RIKILT, is onderzoek verricht naar schadelijke stoffen die vrij kunnen komen bij bepaalde typen branden. Bij een brand in de buurt van een melkveebedrijf kunnen schadelijke stoffen op het weiland of op voedergewassen terecht komen en mogelijk via de koe de melk contamineren. Bij alle branden komt uiteraard ook

rook vrij waarvan inademing altijd ongezond is. Vastgesteld is dat met name branden bij afvalverwerkers en industrieën een risico vormen voor de melkkwaliteit. Mede op basis van dit onderzoek is een werkwijze opgesteld hoe te handelen in het geval van een brand. Daarbij geldt dat de adviezen van de autoriteiten leidend zijn. Via kanalen zoals twitter verspreiden de brandweer en veiligheidsregio's vrijwel altijd actuele en betrouwbare informatie. Als tijdens of kort na een brand nog informatie ontbreekt worden de vuistregels uit het WFSR-rapport gebruikt om de melkkwaliteit en de gezondheid van de dieren te borgen.

De aanwezigheid van mogelijke contaminanten in rauwe melk wordt structureel onderzocht

3.3 ONDERZOEK & INNOVATIE

In de themagroep Onderzoek & Innovatie staat de ontwikkeling van de melkveehouderij centraal. De themagroep adviseert het bestuur van ZuivelNL over de besteding van het budget voor (praktijk)onderzoek. Aan de hand van de meerjarenvisie wordt beoordeeld in hoeverre projectvoorstellen een positieve bijdrage leveren aan de economische en maatschappelijke positie van de melkveehouderij. De website en nieuwsbrieven van Verantwoorde Veehouderij geven informatie over de voortgang en resultaten van projecten die ZuivelNL (mede)financiert.

De Nederlandse melkveehouderij is een kennisintensieve en innovatieve sector. Individuele melkveehouders investeren in toenemende mate in het verkrijgen van nieuwe kennis en het toepassen van nieuwe methoden en technologieën in hun bedrijfsvoering. Via ZuivelNL investeren melkveehouders ook gezamenlijk in onderzoek en innovatie.

Algemeen uitgangspunt is dat de door ZuivelNL te ondersteunen onderzoeks- en innovatieprojecten de bedrijfsvoering, het management en de continuïteit van melkveebedrijven in Nederland versterken door het ontwikkelen van nieuwe kennis en/of het toepasbaar maken van bestaande

kennis, die een positieve bijdrage levert aan:

- Het rendement op melkveebedrijven
- De waardering door de maatschappij
- Het beperken van de emissies naar het milieu

FINANCIERING EN VERANTWOORDING ONDERZOEK

Via ZuivelNL dragen melkveehouders bij aan onderzoek met een collectief belang voor de melkveehouderij. Op de website van ZuivelNL onder Onderzoek & Innovatie staat een overzicht van alle projecten die worden (mede)gefinancierd. Dit overzicht bevat links naar de site van Verantwoorde Veehouderij, waarop meer informatie kan worden gevonden over de ZuivelNL-projecten, de voortgang en de resultaten. Ook andere voor de melkveehouderij relevante fondsen (bijvoorbeeld

Melkveefonds en DairyCampus Innovatiefonds) publiceren op deze site hun resultaten.

Bij de financiering van onderzoeksprojecten is één van de voorwaarden dat naast de openbare rapporten de resultaten worden gecommuniceerd via Verantwoorde Veehouderij en artikelen in vakbladen. Verantwoorde Veehouderij stuurt elke twee weken de attentiemail rundveehouderij met nieuwsberichten over de opstart, voortgang en resultaten van het onderzoek. Voor dit mailbericht kan iedereen zich gratis aanmelden. Veel nieuwsberichten uit deze attentiemail worden door de vakbladen verder verspreid.

ONDERZOEK

De themagroep Onderzoek & Innovatie adviseerde in 2019 positief over de (mede)financiering van de volgende nieuwe projecten.

Optimaliseren gezamenlijk grondgebruik akkerbouw en melkveehouderij en Bouwplannen onder klimaatverandering en eiwittransitie

In deze projecten wordt samengewerkt met de Branche Organisatie Akkerbouw. In het eerste project wordt modelmatig en voor verschillende regio's een aantal grondgebruiksvarianten tussen melkveehouders en akkerbouwers verkend en beoordeeld op economie, organische stofvoorziening, stikstofbenutting, biodiversiteit, broeikasgasemissies en bodemgezondheid. Het tweede project richt zich op aanpassingen in het bouwplan als gevolg van klimaat (te nat/te droog/nieuwe pathogenen) en eiwittransitie (meer vlinderbloemigen).

Verkenning verbeteren opname weidegras

In dit project wordt met experts gekeken of de opname van weidegras, met bijbehorende gehalten, in de KringloopWijzer beter gemodelleerd kan worden. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar mogelijk andere rekenformules, maar ook of nader onderzoek nodig is naar grasopname. Ook wordt onderzocht of een eventueel andere invoer redelijk te borgen is.

Stikstofdynamiek in vruchtwisseling van grasland en bouwland en Verbeterde stikstofbemesting op grasland

Op verzoek van de Commissie Bemestingsadvies Grasland en Voedergewassen wordt gekeken

naar mogelijke verfijningen van de adviezen in de projecten.

Publiek-Private Samenwerking (PPS)

Een groot deel van het ZuivelNL onderzoeksbudget wordt ingezet voor PPS-projecten. Hiermee worden de door ZuivelNL ingezette gelden verdubbeld met een bijdrage van de overheid via de Topsector Agri & Food. PPS-projecten die door ZuivelNL worden gefinancierd zijn onder andere Duurzame Zuivelketen en PPS Ruwvoer en bodem. Deze beide PPS-en liepen in 2019 af en krijgen een vervolg.

- In de PPS Ruwvoer, bodem en Kringlooplandbouw gaat het om het optimaliseren van de productie van gras en voedergewassen en staat zorg voor de bodem centraal. Omdat ook andere partijen uit het bedrijfsleven (veredelingsbedrijven, veevoersektor, loonwerkers) bijdragen is de financiële inzet vanuit ZuivelNL relatief beperkt (15%).

- De PPS Toekomstbestendige en verantwoorde zuivelsektor: Integrale realisatie DZK doelen 2030 draagt bij aan kennisontwikkeling en kennisverspreiding voor melkveehouders, erfbetreders en adviseurs bij de integrale realisatie van de verschillende doelen van de Duurzame Zuivelketen voor 2030.

Onderzoek & Innovatie
Via ZuivelNL investeren melkveeouders in nieuwe kennis

- In de PPS Op weg naar een klimaatneutrale en emissiearme melkveehouderij met de KringloopWijzer wordt de wetenschappelijke doorontwikkeling van de KringloopWijzer vorm gegeven.

EURODAIRY

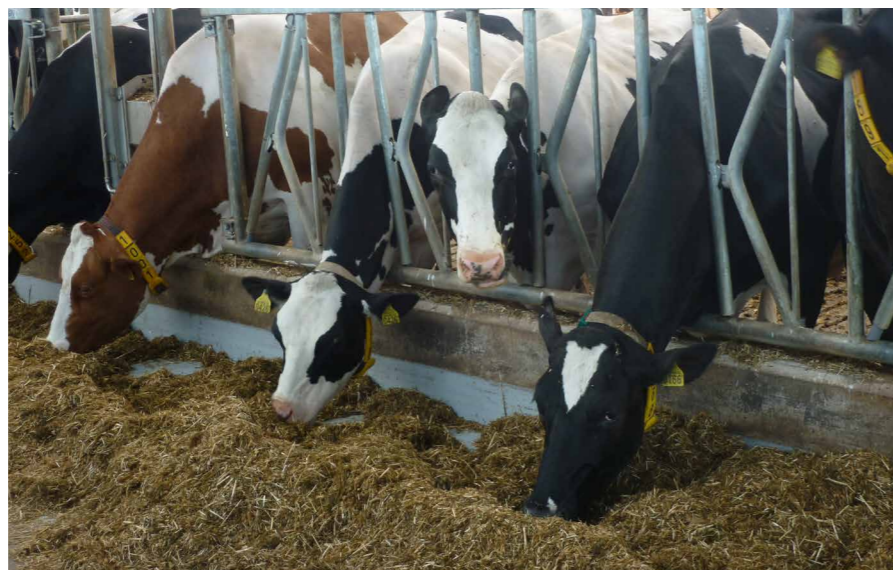
EuroDairy is een Europees netwerk van 20 organisaties uit 14 landen met als doel het stimuleren en sneller toepassen van praktische innovaties in de melkveehouderij door internationale kennisuitwisseling. In 2016 is dit driejarige Europese project gestart, gefinancierd vanuit het Europese H2020 programma. De Nederlandse partners zijn ZuivelNL, ZLTO en Wageningen UR. Eind januari 2019 is het driejarig project afgesloten met een conferentie in Brussel.

EuroDairy heeft bijgedragen aan meer internationale kennisuitwisseling tussen melkveehouders onderling en tussen melkveehouders en onderzoekers. De mate waarin kennis en ideeën daadwerkelijk door melkveehouders zijn opgepakt en toegepast wisselt echter. Gezien de enthousiaste reacties hebben excursies een duidelijke meerwaarde opgeleverd voor de deelnemende melkveehouders. Opnieuw is bevestigd dat bedrijfsbezoeken in combinatie met direct contact tussen melkveehouders en experts een zeer goede vorm van kennisoverdracht is.

De internationale workshops hebben bijgedragen aan meer kennisuitwisseling. Wel is gebleken dat het moeilijk is voldoende melkveehouders te laten

participeren. Het bezoeken van een workshop in het buitenland kost veel tijd en de meerwaarde is niet altijd direct toe te passen op het eigen bedrijf.

In de webinars zijn diverse onderwerpen behandeld. Het aantal deelnemende melkveehouders viel echter tegen. Waarschijnlijk komt dit door de taalbarrière (voertaal in verreweg de meeste gevallen Engels) en doordat webinars nog onvoldoende als kennisbron worden gezien. Dit ondanks de grote potentie (geen reistijd, prominente inleiders uit de hele wereld en kosteloze deelname).

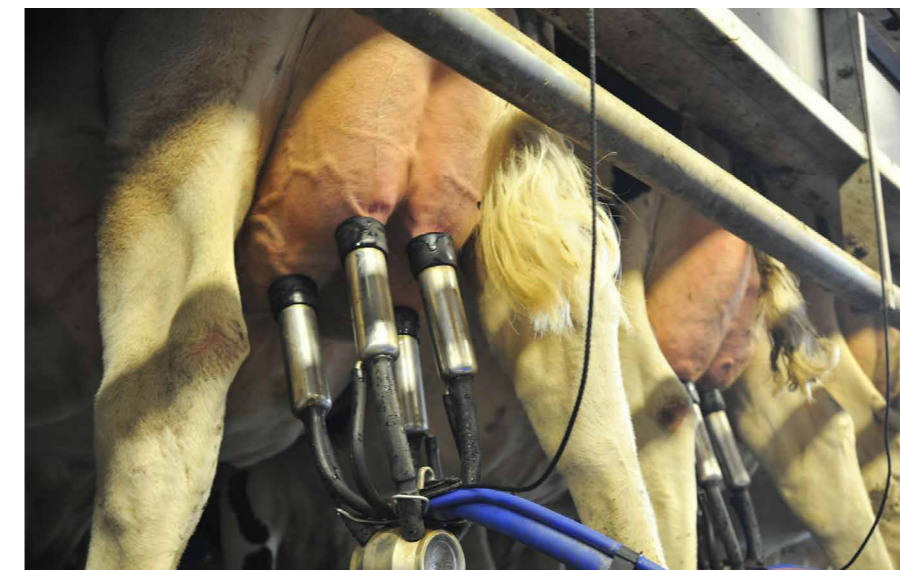
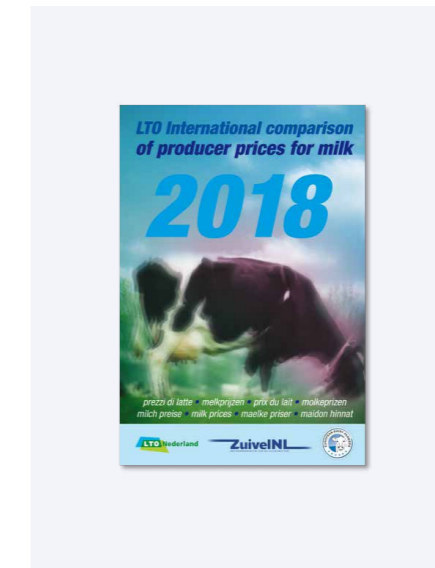

MELKPRIJSVERGELIJKING

ZuivelNL publiceert maandelijks de LTO Internationale Melkprijsvergelijking (www.milkprices.nl). Elk jaar wordt een rapport gepresenteerd dat inzicht geeft in het niveau van de melkprijzen en de onderlinge verhouding van de prijzen van Europese zuivelondernemingen.

De gemiddelde melkprijs kwam in 2018 uit op € 34,23 per 100 kg (bij 4,2% vet, 3,4% eiwit en een leverantie van 1 miljoen kg per jaar). Deze prijs is € 1,10 per 100 kg, ofwel 3,4% lager dan in 2017.

De informatie voor de melkprijsvergelijking wordt door European Dairy Farmers (EDF) aangeleverd. EDF is een organisatie van zo'n 300 toekomstgerichte melkveehouders uit verschillende landen.

3.4 DUURZAAMHEID

De Nederlandse zuivelsector staat voor een duurzame melkveehouderij die gezonde producten voortbrengt in een gezonde omgeving. Melkveehouderorganisaties en zuivelondernemingen stellen samen duurzaamheidsdoelen op met als basis verantwoorde productie, voldoende draagvlak en een gezond verdienmodel. De doelen worden periodiek herijkt en aangevuld. ZuivelNL speelt een stimulerende en faciliterende rol door het programmanagement van de Duurzame Zuivelketen en door de opzet van de Centrale Database KringloopWijzer.

THEMA'S VAN DE DUURZAME ZUIVELKETEN

- Klimaatverantwoorde zuivelproductie
- Continu verbeteren van diergezondheid en dierenwelzijn
- Behoud van weidegang
- Biodiversiteit en milieu
- Verdienmodellen
- Grondgebonden melkveehouderij
- Veiligheid op het boerenerf

DUURZAME ZUIVELKETEN

Via het samenwerkingsverband de Duurzame Zuivelketen streven de melkveehouderorganisaties en zuivelondernemingen gezamenlijk naar een toekomstbestendige zuivelketen. Een zuivelketen die hoogwaardige

voeding produceert, waarin gewerkt wordt met respect voor mens, dier en omgeving en die gewaardeerd wordt. Naast de oorspronkelijke partners LTO en NZO, werken nu ook NMV en NAK samen in de Duurzame Zuivelketen. De Duurzame Zuivelketen is sinds 2019 een themagroep onder ZuivelNL.

HOOFDTHEMA'S

De Duurzame Zuivelketen kende aanvankelijk vier hoofdthema's: Klimaatverantwoorde zuivelproductie, Continu verbeteren van diergezondheid en dierenwelzijn, Behoud van weidegang en Biodiversiteit en milieu. LTO, NMV, NAK en NZO hebben in 2019 samen de doelen herijkt richting 2030 en aangevuld met drie nieuwe thema's: Verdienmodellen, Grondgebonden melkveehouderij en Veiligheid op het boerenerf.

■ Klimaatverantwoorde zuivelproductie

De Nederlandse melkveehouderij- en zuivelsector wil klimaatverantwoord produceren. Dit is vastgelegd in de notitie Klimaatverantwoorde zuivelsector in Nederland, die integraal onderdeel uit maakt van het Klimaatakkoord. De zuivelsector zet zich in voor een reductie van 1,6 megaton CO₂-equivalenten ten opzichte van 1990.

■ Continu verbeteren van diergezondheid en dierenwelzijn

De koe is het belangrijkste kapitaal van de boer en een gezonde koe die lekker in haar vel zit, geeft makkelijk melk. Duurzame Zuivelketen streeft naar gezonde koeien die een goed en lang leven hebben. Door de koe en het kalf centraal te stellen en diergericht te werk te gaan zorgt de sector ervoor dat de gezondheid en het welzijn van koeien en kalveren continu verbeterd wordt.

■ Behoud van weidegang

De Nederlandse zuivelketen zet zich in voor het behoud van de koe in het Nederlandse landschap. Weidende koeien maken de melkveehouderij zichtbaar en bepalen mede het beeld dat de maatschappij van de Nederlandse zuivelsector en haar producten heeft. Het behoud van weidegang wordt ondersteund met het Convenant Weidegang.

■ Biodiversiteit en milieu

De melkveehouderij heeft als belangrijke gebruiker van landbouwgronden – met name graslanden – een grote invloed op de biodiversiteit. De zuivelketen wil de kansen benutten om bij te dragen aan het behoud en het herstel van biodiversiteit, zowel op het melkveebedrijf, door het beperken van verliezen naar bodem, water en lucht, of door beheer van natuur en landschap, als bijvoorbeeld door gebruik van duurzame soja en meer voer van het eigen melkveebedrijf.

De voor de periode tot 2030 toegevoegde thema's zijn:

■ **Verdienmodellen**

De doelen van de Duurzame Zuivelketen zijn realiseerbaar wanneer er een verdienmodel voor de melkveehouder achter staat. Ketenpartners, stakeholders en overheden hebben hierbij een verantwoordelijkheid; zij dienen een actieve bijdrage te leveren aan deze verdienmodellen. Een verdienmodel kan zijn een hogere opbrengst, en/of lagere kosten en/of meer ontwikkelruimte. Verdienmodellen moeten gericht zijn op duurzaam produceren in de breedte en dus verder gaan dan nichemarkten.

■ **Grondgebonden melkveehouderij**

Bij grondgebonden melkveehouderij gaat het om eiwit van eigen grond

of uit de buurt. Een grondgebonden melkveehouderij levert een belangrijke bijdrage aan het Nederlandse cultuurlandschap, waarin weidende koeien een belangrijk beeld zijn. In 2018 heeft de Commissie Grondgebondenheid (ingesteld door NZO en LTO Melkveehouderij) een streefbeeld geformuleerd hoe grondgebonden melkveehouderij in 2025 op bedrijfsniveau concreet kan worden ingevuld. Belangrijke elementen zijn het in grote mate (65%) zelfvoorzienend zijn voor eiwit en het lokaal sluiten van kringlopen voor voer en mest. Op basis van deze uitgangspunten zal de komende jaren verdere uitwerking plaatsvinden.

■ **Veiligheid op het boerenerf**

ZuivelNL streeft naar een veilige werkvloer voor melkveehouders, hun familieleden, medewerkers

en bezoekers. Dit wil zij doen door het verhogen van de bewustwording van veiligheid op het erf bij melkveehouders, zodat zij daar actief naar gaan handelen. Het uiteindelijke doel is te komen tot minder ongevallen. Om deze in de Duurzame Zuivelketen geformuleerde doelstelling verder handen en voeten te geven, is in september 2019 het project 'Veilig en met plezier werken in de melkveehouderij' gestart.

Doelstellingen

Voor alle zeven thema's zijn (geactualiseerde) doelstellingen vastgesteld voor 2030, in samenspraak met de Adviesraad van de Duurzame Zuivelketen en het ministerie van LNV. Het ministerie en andere stakeholders hebben namelijk ook een rol en verantwoordelijkheid bij de realisatie van de doelen. Ook bij de sectordoelelen voor 2030 gaat de Duurzame Zuivelketen uit van de diversiteit in de sector. Zo kan de ene melkveehouder meer doen aan natuur en landschap, terwijl een ander meer werkt aan duurzame energie.

Organisatie en uitvoering

De contactgroep Duurzame Zuivelketen deelt ervaringen over de uitvoering van de duurzaamheidsprogramma's en geeft advies aan de stuurgroep en programmateams over praktische uitvoerbaarheid. De

adviesraad Duurzame Zuivelketen adviseert de stuurgroep over de doelen en uitvoering van de Duurzame Zuivelketen. De vier programma-teams Duurzame Zuivelketen initiëren en voeren uit. Het secretariaat Duurzame Zuivelketen coördineert en ondersteunt de activiteiten van de Duurzame Zuivelketen, bewaakt de voortgang en bevordert integraliteit.

SECTORRAPPORTAGE 2018 DUURZAME ZUIVELKETEN

Op verzoek van ZuivelNL beoordeelt Wageningen Economic Research jaarlijks de verduurzaming van de zuivelketen zoals geformuleerd in de Duurzame Zuivelketen.

Wageningen Economic Research constateert dat melkveehouders en zuivelondernemingen in 2018 flinke inspanningen hebben geleverd om de gestelde doelen te behalen. Pogingen om de levensduur van melkkoeien te verlengen, bleken niet succesvol. Op de andere indicatoren boekte de sector voortuitgang ten opzichte van 2017 of bleef het resultaat op het gewenste niveau. Inmiddels heeft de Duurzame Zuivelketen vijf doelen gerealiseerd. Nadat eerder al doelen voor verantwoord antibioticagebruik, energie-efficiëntie en verantwoorde soja waren behaald, kon in 2018 een vinkje worden gezet voor de doelen voor weidegang en fosfaatexcretie van de melkveestapel.

Voor dierenwelzijn en biodiversiteit is een monitoringssystematiek ontwikkeld. Hiermee kan de zuivelsector in de toekomst de voortgang monitoren en concrete doelen stellen. De resultaten van de melkveehouderij werden in 2018 in belangrijke mate beïnvloed door de introductie van fosfaatrechten. Daardoor daalde het aantal melkkoeien en jongvee. Dat was gunstig voor het resultaat op de doelen broeikasgassen, fosfaat en ammoniak, maar ongunstig voor de levensduur.

Gerealiseerde doelen

Duurzame Zuivelketen:

- ✓ verantwoord antibioticagebruik
- ✓ energie-efficiëntie
- ✓ verantwoorde soja
- ✓ weidegang
- ✓ fosfaatexcretie van de melkveestapel
- ✓ broeikasgasemissies

Aandacht vraagt nog:

- ! Levensduur
- ! Broeikasgasemissies
- ! Uitstoot ammoniak

WEIDEGANG: RECORD AANTAL MELKVEEBEDRIJVEN LAAT DE KOE BUITEN LOPEN

Partijen in de zuivelketen hebben acties ondernomen om weidegang te stimuleren. Zo keren zuivelondernemingen een premie uit aan melkveehouders die hun koeien buiten laten lopen. Ook hebben zij met succes producten van weidemelk op de markt gebracht.

Het Convenant Weidegang is een initiatief van de Duurzame Zuivelketen. Meer dan tachtig partijen hebben het convenant ondertekend.

Melkveehouders kunnen twee vormen van weidegang op hun bedrijf toepassen: volledige weidegang waarbij de

koeien ten minste 120 dagen minimaal zes uur lang per dag buiten lopen of deelweidegang, waarbij minimaal een kwart van de veestapel buiten komt.

Tijdens het weideseizoen 2019 steeg het percentage melkveebedrijven waar de koeien buiten komen naar recordhoogte. 83% van de melkveehouders liet de koeien grazen, waarbij vooral het aandeel bedrijven dat alle koeien buiten laat lopen, sterk is toegenomen.

Het nieuwe weidegangpercentage werd in december 2019 op een bijeenkomst met de convenantpartners bekend gemaakt. Sinds de zuivelsector in 2012 de weidegang van koeien ging stimuleren, was het percentage niet eerder zo hoog. De doelstelling om weidegang minimaal te behouden op het niveau van 2012 werd in 2018 gerealiseerd. Toen paste 82 procent van de melkveebedrijven een vorm van weidegang toe.

STICHTING WEIDEGANG

In de Stichting Weidegang werken landbouworganisaties, zuivelondernemingen, maatschappelijke organisaties samen aan het behoud van de koe in de wei. De stichting heeft verschillende projecten opgezet voor melkveehouders waarin kennis over weidegang wordt gedeeld. Daarnaast is de stichting verantwoordelijk voor de borging van weidezuiwel en de uitgifte van het weidemelklogo.

ZuivelNL financiert het kennisprogramma van de Stichting Weidegang en financiert daarnaast twee projecten die weidegang moeten bevorderen. Het betreft de begeleiding van melkveehouders die overstappen van opstallen naar beweiden (project Nieuwe Weiders) en een project dat de mogelijkheden van digitale registratie van weidegang stimuleert en ondersteunt voor alternatieve vormen van weidegang (zoals vrij koeverkeer).

PILOT BOERENNAUUR EN DUURZAME ZUIVELKETEN

Eind 2018 is de pilot 'Zuivel versterkt natuur en landschap' van start gegaan. BoerenNatuur en de Duurzame Zuivelketen geven met de pilot een belangrijke impuls aan het zichtbaar maken en versterken van natuur- en landschapsbeheer door melkveehouders. De pilot verkent de

mogelijkheden om kennis en organisatie van de agrarische collectieven in te zetten voor alle melkveehouders. Dit met als doel het zichtbaar maken en versterken van natuur- en landschapsbeheer door melkveehouders. Aan de pilot doen 15 collectieven, 383 melkveehouders en vier zuivelondernemingen mee.

Melkveehouders leveren een bijdrage aan het behoud van biodiversiteit. Hun inspanningen op dit gebied - het beheer van houtwallen, natuurvriendelijke oevers of kruidenrijke graslanden - komen nu alleen in aanmerking voor een subsidie voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer als ze liggen in door de provincie begrensde beheergebieden. De pilot onderzoekt of het ook mogelijk is voor boeren buiten deze gebieden om hun bijdrage aan natuur en landschap te laten registreren door de agrarische collectieven.

Met de kennis en ervaring die wordt opgedaan in de pilot besluiten BoerenNatuur en de Duurzame Zuivelketen of in 2020 een landelijk dekkend registratiesysteem beschikbaar kan komen voor alle zuivelondernemingen en alle melkveehouders. Op basis van dit systeem kunnen vervolgens zuivelondernemingen het natuur- en landschapsbeheer door melkveehouders stimuleren via hun duurzaamheidsprogramma's.

KRINGLOOPWIJZER

De zuivelsector kan zich met het produceren van duurzame zuivel onderscheiden in de markt en de maatschappij. Een belangrijk thema daarbij is hoe een melkveehouder op een duurzame manier melk kan produceren. De basis hiervoor ligt in een efficiënte mineralenbenutting op het melkveebedrijf. Hiervoor is de KringloopWijzer ontwikkeld; een instrument waarmee een melkveehouder de mineralenefficiëntie op zijn bedrijf in beeld brengt.

Op 15 mei 2019 hadden 15.135 melkveehouders de KringloopWijzer 2018 ingediend. Hiermee had ruim 98% van alle melkveebedrijven op tijd voldaan aan de verplichting van hun zuivelonderneming. De overige circa 250 bedrijven ontvingen een brief met de mededeling dat zij binnen de in het kwaliteitssysteem van hun zuivelonderneming gestelde hersteltermijn alsnog aan de verplichting moeten voldoen. NZO, LTO, Nevedi en VLB spanden zich gezamenlijk in om ook deze groep melkveehouders te ondersteunen bij het indienen van de KringloopWijzer.

Het invullen van de KringloopWijzer gaat via de Centrale Database KringloopWijzer. Gegevens die beschikbaar zijn bij RVO (dier-, mest- en perceelgegevens), de voer- en zuivelonderneming of die beschikbaar komen via kuilanalyses, kunnen met een machtiging van de melkveehouder automatisch worden ingelezen.

Ruim 90% van de melkveehouders heeft alle machtigingen benut bij het invullen van de KringloopWijzer 2018. Als de KringloopWijzer volledig is ingevuld en ingediend, wordt de zuivelonderneming hierover automatisch geïnformeerd. Veehouders blijven wel zelf, als eigenaar van de data, verantwoordelijk voor het machtigen van dataleveranciers én het controleren van de volledigheid en juistheid van alle invoergegevens. Ook kunnen melkveehouders een machtiging afgeven aan een adviesorganisatie en zuivelonderneming voor het gebruik van uitkomsten van de KringloopWijzer. Uitkomsten van de KringloopWijzer 2018 worden ook gebruikt voor het belonen op de thema's biodiversiteit en klimaat in duurzaamheidsprogramma's en beloningsconcepten.

KringloopWijzer

Beter inzicht in de mineralenkringloop op het melkveebedrijf. 15.500 van de 16.000 melkveebedrijven maken gebruik van de KringloopWijzer

3.5 ARBEID

ZuivelNL is als ketenorganisatie het sectoraal platform en coördinatiepunt voor niet cao-gerelateerde arbeidsaangelegenheden in de zuivelsector. De werkzaamheden krijgen vorm in de themagroep Arbeid. De activiteiten van de themagroep concentreren zich op de volgende aandachtsgebieden: arbeidsmarkt, opleiding en arbeidsomstandigheden (Arbo).

Een kwalitatief en kwantitatief adequate personeelsvoorziening in de sector vormt de kern van de activiteiten van de themagroep Arbeid. Analyse van de arbeidsmarkt, bevordering van het imago van bedrijven in de zuivelketen als werkgever, het werken aan duurzame inzetbaarheid van werknemers en ook het stimuleren van nieuwe instroom zijn hiervoor belangrijk. Op het gebied van opleiding staan het ontwikkelen van het sectorbrede kennisstelsel Zuivelacademie en het principe van leven lang leren centraal. De arbeidsomstandigheden komen in de vorm van arbocatalogi en de ketenissues van de arbeidsinspectie aan bod.

GEZOND EN VEILIG WERKEN IN DE MELKVEEHOUDERIJ

Met de campagne Gezond en veilig werken in de melkveehouderij vraagt ZuivelNL aandacht voor de veiligheid rond werken in de melkveehoude-

Bevordering van het imago van bedrijven in de zuivelketen als werkgever, het werken aan duurzame inzetbaarheid van werknemers en het stimuleren van nieuwe instroom.

rij en de mogelijkheid om risico's op een systematische manier in kaart te brengen en vervolgens aan te pakken via de vernieuwde risico-inventarisatie en -evaluatie (RIE) van Stigas. In het kader van deze campagne publiceert Stigas een serie artikelen die het onderwerp veilig werken op het melkveebedrijf van verschillende kanten belichten. In maart 2019 kwam het derde artikel uit, dat gaat over een melkveebedrijf, waar besloten werd om een vergaderlocatie te creëren en om te starten met boerderijeducatie voor schoolklassen. Het in mei 2019 gepubliceerde vierde artikel gaat over een melkveehouderij met een zorgboerderij.

Het bestuur besloot positief over een voorstel van NAJK, LTO, NMV en NZO voor een vervolginvestering in dit thema onder de noemer Veilig en met plezier werken in de melkveehouderij.

Dit project startte in september 2019 en zal zich de komende drie jaar richten op bredere bewustwording en intrinsieke motivatie van ondernemers rond veiligheid op en rond het boeren erf. Met dit project geeft ZuivelNL invulling aan het realiseren van de in het kader van Duurzame Zuivelketen geformuleerde doelstelling rond veiligheid op het boeren erf.

De activiteiten van ZuivelNL passen in een bredere beweging binnen de agrarische en groene sectoren om het aantal ongevallen structureel terug te brengen. In het platform Zero Accidents werken daartoe diverse organisaties samen, waaronder LTO, Nevedi, Fedecom, CNV Vakmensen en Stigas, daarbij ondersteund door het RIVM en de Inspectie SZW. ZuivelNL heeft zich bij dit initiatief aangesloten. In september organiseerde het

platform de Veilig op 1-week. In deze week besteedden de deelnemers extra aandacht aan de veiligheid op het werk.

AGROZORGWIJZER: ZORG VOOR ELKAAR, PRAAT MET ELKAAR

Ook ZuivelNL ziet dat ontwikkelingen rond de melkveehouderij in toenemende mate een wissel trekken op ondernemers. Dit kan soms zorgen dat mentaal de druk te hoog oploopt. Om die reden investeert ZuivelNL in het project AgroZorgwijzer dat psychosociale problematiek in de sector bespreekbaar maakt en waarmee binnen de agrarische sector en de reguliere hulpverlening wordt samengewerkt aan beter toegankelijke en passende hulp voor agrariërs. De AgroZorgwijzer is daarmee een project waarmee de zuivelsector een vangnet wil creëren voor melkveehouders met psychosociale proble-

men. Hierin wordt nauw samengewerkt met professionele instanties. De betrokken partners in dit project zijn ZuivelNL, NZO, Zorg Om Boer en Tuinder en Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren. Op de website www.agrozorgwijzer.nl is informatie te vinden over de signalen die duiden op psychosociale problemen. De AgroZorgwijzer is ook en met name bedoeld om collega-veehouders en erfbetreders te ondersteunen.

De film Zorg voor elkaar, praat met elkaar laat zien aan de hand van een via AgroZorgwijzer getrainde buitendienst medewerker van FrieslandCampina, hoe erfbetreders het gesprek aan kunnen gaan en op welke wijze ervoor gezorgd kan worden dat een boer zelf aan de slag gaat of hulp zoekt over dit beladen onderwerp.

ARBEIDSMARKT

- Werken in de melkveehouderij
- Jongeren interesseren voor de wereld van zuivel

ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN

- Gezond en veilig werken in de melkveehouderij
- Duurzame inzetbaarheid
- Interesseren voor de wereld van zuivel
- AgroZorgwijzer

OPLEIDING

- Opleiden Melkveehouderij
- Kennismakelaar Opleiden Melkveehouderij
- Zuivelacademie

AgroZorgwijzer organiseerde in het najaar 2019 samen met 113 Zelfmoordpreventie op vier locaties in Nederland een training suicidepreventie. Hierbij wordt geleerd hoe erfbetreeders signalen op kunnen vangen en waar ze alert op moeten zijn. Bijvoorbeeld over de situatie op het erf en de gesteldheid van het vee.

KENNISMAKELAAR OPLEIDEN MELKVEEHOUDERIJ

De Nederlandse melkveehouder opereert in een dynamische context. Met constante vernieuwing door technische innovaties en ontwikkelingen in duurzaamheid, regelgeving en maatschappelijke wensen is het voor ondernemers én werknemers dan ook van groot belang om op de hoogte te zijn en te blijven. Beschikbaarheid van en toegang tot goed onderwijs is daarin erg belangrijk. ZuivelNL investeert daarom in het project Kennismakelaar Opleiden Melkveehouderij, dat wordt uitgevoerd in samenwerking met LTO. Binnen dit traject richt kennismakelaar Elsbeth Timmerman zich op het verbeteren van inzicht in de scholingsbehoefte en het totale opleidingsaanbod voor de melkveehouderij. Daartoe gaat zij in gesprek met melkveehouders en werknemers. Ook praat zij met scholingspartijen en partners om het aanbod van cursussen en regulier onderwijs beter in beeld te krijgen. Op deze manier wordt duidelijk of en in

hoeverre vraag en aanbod van kennis bij elkaar komen, waar leemtes zitten, en wat nodig is om hierin stappen vooruit te zetten.

In 2019 heeft de kennismakelaar een actieve bijdrage geleverd aan het werkteam van het Meeting Point Melkveehouderij, heeft zij onderzoek gedaan naar het inrichten van hotspots voor het mbo melkveehouderijonderwijs, zijn stappen gezet rond het delen en de ontsluiting van lesmateriaal en is met verschillende partijen aan lesmateriaal rond kringlooplandbouw gewerkt. De kennismakelaar beschikt inmiddels over een waardevol netwerk, waarmee zij initiatieven en contacten aan elkaar kan verbinden en zo als katalysator van grote ondersteunende waarde is.

OPLEIDENMELKVEEHOUDERIJ.NL

Een belangrijke tool die in het kader van het kennismakelaarsproject werd ontwikkeld is de website Opleiden Melkveehouderij. Deze biedt in één overzicht het totale opleidingsaanbod in de melkveehouderij. Dit betreft een ruime keuze uit opleidingen op mbo-, hbo- of wo-niveau en ook de mogelijkheden voor bijscholing via (online) cursussen en e-learning modules. Ook kan een ondernemer via deze site gemakkelijk een relevante avondcursus of studiegroep in zijn of haar buurt vinden. De website biedt ook themati-

sche verdieping op een aantal voor melkveehouders relevante onderwerpen, zoals biodiversiteit, bodem en water, dierwelzijn, eiwit van eigen land, klimaat, veilig werken en weidegang. De website is in 2019 verder doorontwikkeld en uitgebreid met het thema 'werken in de melkveehouderij'.

PROMOTIEFILM EN BROCHURE WERKEN IN DE MELKVEEHOUDERIJ ONLINE

De Nederlandse melkveehouderij is als moderne en innovatieve sector namelijk op zoek naar nieuwe werknemers. Om een breed publiek kennis te laten maken met de veelzijdigheid van werken in deze sector is een promotiefilm ontwikkeld, die in januari 2020 online ging. De film is mogelijk gemaakt door Colland Arbeidsmarkt en gerealiseerd door LTO, ZuivelNL en Opleiden Melkveehouderij. In de film vertellen Arjan (medewerker op het melkveebedrijf) en Johan (allround medewerker op een melkveebedrijf) over werken in de melkveehouderij: het werken met dieren en de afwisseling in het werk. Ook vertellen ze wat het werk zwaar kan maken: je moet breed inzetbaar zijn - ook in weekenden en in avonden -, je moet verantwoordelijkheidsgevoel hebben en kunnen omgaan met stress. De film helpt de kijker te bepalen of hij of zij geschikt is voor een baan in de melkveehouderij.

In de brochure wordt uitgebreider ingegaan op werken in de melkvee-

sector. Jongeren en zij-instromers worden uitgenodigd in deze sector te komen werken.

ZUIVELACADEMIE

Zuivelacademie.nl is de online kennis- en leeromgeving voor medewerkers in de zuivelindustrie in Nederland en daartoe opleidende scholen en opleiders. Zuivelacademie is erop gericht het opleiden voor en leren in de zuivelindustrie te ondersteunen met alle benodigde vakkennis. Het is dé plek waar door zuivelbedrijfsleven en opleiders de relevante zuivelkennis digitaal wordt samengebracht. In 2019 stond de verdere uitbouw van toekomstgerichte ontwikkelingen rond Zuivelacademie centraal. Een belangrijk element daarin vormde de start van de uitrol van Zuivelacademie 2.0 en het realiseren van een directe koppelingen tussen Zuivelacademie en bedrijfseigen learning managementsystemen (LMS) bij zuivelondernemingen die daar behoefte aan hebben. Ook werd verder gewerkt aan ontwikkeling van de content van Zuivelacademie, waarbij het onderwerp membraanfiltratie werd afgerond en de module 'Dagvers' volledig werd herzien door de redactiegroep Melk & melkproducten.

Per maart 2020 waren 28 actieve organisaties op Zuivelacademie aangesloten en bedroeg het aantal medewerkers met een gebruikers-

account zo'n 4.750, waarvan naar schatting 25% op dat moment ook actief gebruiker was. Zuivelacademie biedt stof op verschillende niveaus aan. Het gebruik van leerstof op niveau mbo 3-4 ligt gemiddeld hoger dan het gebruik van de lesstof op niveau mbo 2.

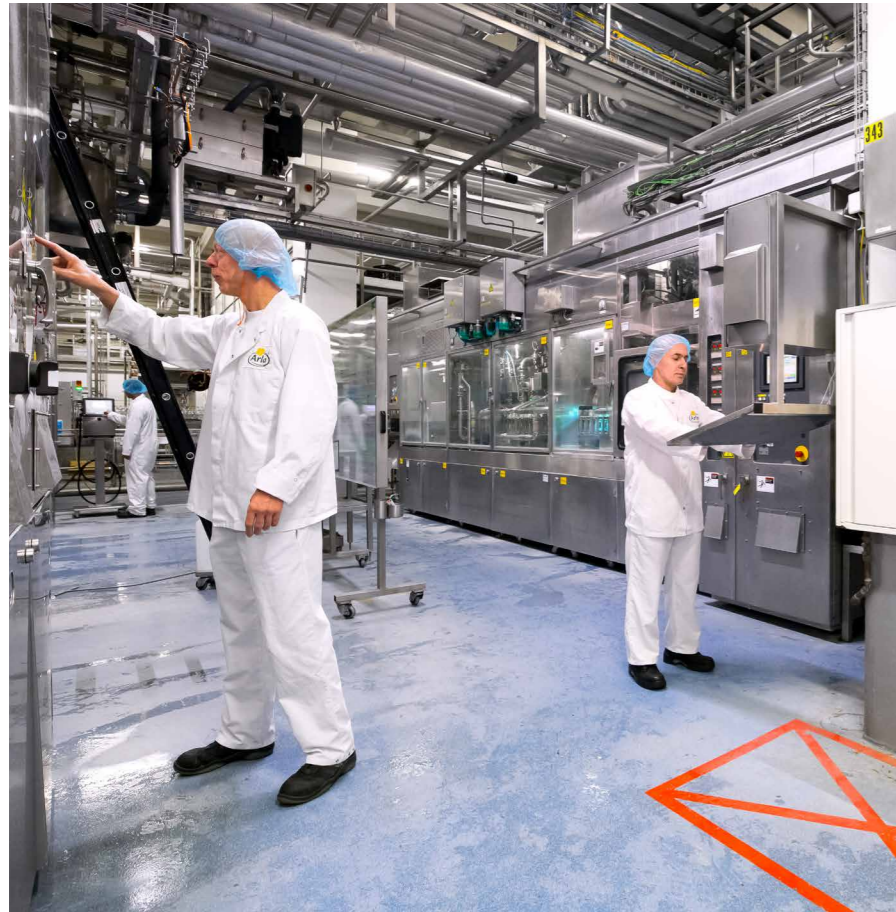
Naast deze activiteiten zijn in 2019 ook verder stappen gezet om te kijken hoe de Zuivelacademie in te passen is in de visie van de Taskforce Human Capital Agenda (HCA) Food & Feed op de gewenste ontwikkeling en inrichting van het beroepsonderwijs. In dit kader is ZuivelNL als partner aangesloten op het PPS-project Wendbaar Vakmanschap in lerende organisaties, een traject dat zich richt op de gewenste ontwikkeling en inrichting van het beroepsonderwijs. De betrokkenheid van ZuivelNL borgt dat de binnen de Zuivelacademie beschikbare kennis ook voor dit project benut kan worden.

ZUIVELNL INVESTEERT IN DUURZAME INZETBAARHEID

Duurzame inzetbaarheid (vormt momenteel één van de grote thema's rond arbeid. Ook in de zuivelindustrie vraagt dit onderwerp aandacht vanwege de relatief hoge gemiddelde leeftijd in combinatie met de versnelde pensioenleeftijdsvrhoging. In dit licht is het belangrijk aandacht te besteden aan de mate waarin medewerkers

Koester je
toekomst

langer voldoende vitaal, vaardig en wendbaar inzetbaar kunnen blijven. Overigens geldt dit uiteraard evenzo voor de jongere medewerker. Zo veranderen technische innovaties en andere ontwikkelingen binnen de industrie in toenemend tempo de van medewerkers gevraagde competenties. Gekwalificeerd, goed inzetbaar en gezond personeel in de zuivelindustrie dient het belang van de hele zuivelketen.

Om die reden investeert ZuivelNL al enige jaren in activiteiten die het Duurzame inzetbaarheid-beleid binnen de zuivelindustrie willen ondersteunen en versterken. ZuivelNL wil collectieve initiatieven op gang brengen die bijdragen aan de inzetbaarheid van werkenden binnen de zuivelindustrie. ZuivelNL initieert en financiert innovatieve projecten die daar een bijdrage aan leveren.

In 2019 richtten deze activiteiten zich vooral op het verder verfijnen van

de eerder ontwikkelde individuele scan (S)kenjzelf!, de met steun van ZuivelNL ontwikkelde tool die werknemers helpt om tot persoonlijk inzicht en actie te komen. Dit in afstemming met het NZO-voorbereidingstraject van implementatie van het Duurzame inzetbaarheid-budget, waarmee sociale partners in cao-verband afspraken hebben gemaakt om het Duurzame inzetbaarheid-beleid in de zuivelindustrie verder concreet vorm te geven. Ook is ter verdere ondersteuning van het Duurzame inzetbaarheid-beleid een inventarisatie bij individuele zuivelondernemingen uitgevoerd, die de basis vormt voor gerichte vervolgcacties. Dit heeft geleid tot concrete voorstellen voor 2020 en daarna. Dit betreft vooral de inzet van gerichte workshops en trainingen om op een doelmatige manier bedrijven, al naar gelang hun behoefte en het stadium van hun Duurzame inzetbaarheid-beleid, ondersteuning te bieden om verdere acties rond Duurzame inzetbaarheid te ontwikkelen. Daarbij zal ook het benutten van de in ZuivelNL verband ontwikkelde tools (scan en bewustwordingsspel) nadrukkelijk aandacht krijgen.

JONGEREN INTERESSEREN VOOR DE WERELD VAN ZUIVEL

In de zuivelindustrie worden op termijn tekorten in het personeelsbestand verwacht. Om jongeren in een vroegtijdig stadium te interesseren voor de

wereld van zuivel heeft ZuivelNL samen met het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen MBO Life Sciences en Zone College een campagne ontwikkeld die de belevingswereld van jongeren als vertrekpunt heeft. Onder de titel 'Shake it till you make it' zijn een website en flyer gelanceerd, is samen met vakkrachten uit de industrie en een melkveehouder een promotiefilm gemaakt en is het concept getest op de open dagen voor de MBO-opleiding Voeding & Technologie.

Binnen het concept verzinnen jongeren tijdens de open dag een milkshake bestaande uit ongebruikelijke ingrediënten, die ze vervolgens zelf kunnen maken wanneer ze de stand bezoeken. Hierdoor beleven ze de wereld van zuivel en kunnen ze zich ook verdiepen in de opleidings- en carrièremogelijkheden.

Het concept van de campagne 'Shake it till you make it' werd gepresenteerd tijdens het 'Later als ik groot ben' live evenement met Jochem van Gelder. Kinderen tussen 9 en 12 jaar konden zien wat ze later kunnen worden binnen de wereld van zuivel. Dit evenement is een vervolg op de tv-serie waar ook de zuivelindustrie in beeld kwam via een door ZuivelNL medegefinancierde aflevering.

BROCHURE ZUIVEL WERKT! VOOR JOU

ZuivelNL vindt het belangrijk om te investeren in het bekend maken van de zuivelindustrie als een gevarieerde, innovatieve en internationale bedrijfstak, waar behoefte is aan goed geschoold en vakkundig personeel. In samenwerking met de partners in de zuivelindustrie en het scholingsveld is een brochure ontwikkeld. Met deze brochure wil ZuivelNL bijdragen aan de

werving van jongeren voor opleidingen in de proces- en levensmiddelenindustrie die kunnen leiden naar een baan in de zuivelindustrie.

3.6 ONDERWIJS

Educatie aan jongeren over voedsel en de oorsprong daarvan vormt de basis voor meer aandacht voor duurzame productie en consumptie van voedsel. Als je op jonge leeftijd een gezond eet- en beweegpatroon ontwikkelt, heb je daar je hele leven profijt van.

LESMATERIALEN ZUIVEL

De zuivelsector geeft invulling aan deze visie door onder de noemer 'Natuurlijk Zuivel' gedrukt lesmateriaal beschikbaar te stellen, met daarbij horende docentenhandleidingen voor de groepen 1 t/m 8 van het basisonderwijs: Tim zoekt de koe (groep 1-4), Op de boerderij van Jet (groep 5-6) en Natuurlijk zuivel (groep 7-8). Voor groep 5-6 en 7-8 is ook een Boerderijbewijs beschikbaar. Leerkrachten kunnen deze lesmaterialen gratis ontvangen of downloaden via de website zuivelonline.nl. In totaal zijn 245.000 exemplaren van het lesmateriaal besteld. Daarnaast zijn er digibordlessen voor groep 1 t/m 8 en is voor de onderbouw van het VMBO het digitale pakket Say Cheese beschikbaar. Eind 2019 is gestart met de ontwikkeling van een spreekbeurtpakket voor groep 5-6, 7-8 en vmbo.

SMAAKMISSIE ZUIVEL VOOR GROEP 5-6

Smaaklessen is een landelijk en vanuit het RIVM erkend onafhankelijk gratis

lesprogramma over eten voor groep 1-8 dat aangeboden wordt vanuit de Wageningen University & Research. Door te proeven, voelen, horen, ruiken en kijken, verkennen kinderen hun eten. Via lessen in de klas en Smaakmissies gaan de kinderen zelf op onderzoek naar de herkomst van hun eten.

Voor groep 3-4 was de Smaakmissie Zuivel al beschikbaar en daar is een lesprogramma voor groep 5-6 aan toegevoegd. ZuivelNL heeft deze nieuwe Smaakmissie mede mogelijk gemaakt.

BOERDERIJEDUCATIE

Op educatieboerderijen kunnen schoolklassen in een veilige, hygiënische omgeving een kwalitatief verantwoorde boerderijles volgen. Educatieboeren ontvangen schoolklassen uit het primair en voortgezet onderwijs. Een praktijkles op de boerderij voegt veel toe aan de

Onderwijsvoorlichting Gratis
lesmateriaal voor basisonderwijs
en vmbo. 245.000 exemplaren van
het lesmateriaal zijn besteld
digitaal via www.zuivelonline.nl

theorie. Een boerderij helpt kinderen en jongeren bij wereldoriëntatie en het besef van hun eigen wereld. Daarnaast is een bezoekje aan de boerderij gewoon hartstikke leuk. Door zelf te zien, horen, ruiken, proeven en voelen doen de leerlingen een mooie ervaring op.

PLATFORM BOERDERIJEDUCATIE NEDERLAND

ZuivelNL maakt deel uit van het Platform Boerderijeducatie Nederland dat bestaat uit regionale samenwerkingsverbanden. De samenwerking bestaat uit boerenbedrijven uit verschillende sectoren die zich richten op educatie voor het basis-, middelbaar en speciaal onderwijs, waarbij kinderen zelf kunnen zien, horen, voelen en beleven waar ons voedsel vandaan komt. De deelne-

mende partijen binnen het platform hebben met elkaar afgesproken dat een bedrijf aan vijf kwaliteitseisen moet voldoen om klassen te kunnen ontvangen. Hierbij gaat het om Training Belevend Leren, Verklaring omtrent gedrag (VOG), Diploma bedrijfshulpverlening (BHV), verzekerd voor het ontvangen van groepen op het erf en risico-inventarisatie en -evaluatie.

ZuivelNL is lid van het dagelijks bestuur van het platform en geeft hierdoor sturing aan de ontwikkelingen rond boerderijeducatie. Met de subsidie van ZuivelNL aan het platform wordt de contributie van de melkveehouders aan het platform betaald en worden activiteiten gefinancierd. Het platform ontvangt verder bijdragen van de deelnemende educatieboeren

MAAK JE EIGEN BOTER

NATUURLIJK ZUIVEL

Benodigdheden voor een groep van circa 30 kinderen

- 750 ml ongeslagen slagroom
- Voor ieder kind een klein glazen flesje met dop
- Fijne kaaszeef op een opvangbak
- Koud water
- Voldoende stukjes gesneden bruin brood
- Mes

Werkwijze

Voorbereiding:

1. Vul de kleine flesjes voor maximaal 1/3 met room.

De uitvoering:

2. De kinderen zitten in een kring.
3. Geef ieder kind een flesje en laat ze schudden. Vertel en vraag intussen bijvoorbeeld:
 - a. hoe boter wordt gemaakt
 - b. wat het verschil is tussen roomboter, margarine en halvarine
 - c. hoe karnemelk wordt gemaakt
 - d. hoe kaas wordt gemaakt
4. Als er klontjes boven komen drijven (na ca. 10 minuten schudden), kunnen de kinderen één voor één hun flesje bij de tafel komen leggen in de zeef. De boterklontjes blijven achter in de zeef.
5. Spoel de klontjes met koud water.
6. Een van de begeleidende ouders kan het brood besmeren met de zelfgemaakte boter. Eet smakelijk!

ZUIVEL

en het programma Jong Leren Eten van de overheid. Op de website www.boerderijeducatienederland.nl kunnen leerkrachten per provincie zien welke educatieboerderijen te bezoeken zijn en is lesmateriaal per sector samengebracht.

Het aantal gekwalificeerde educatieboerderijen dat valt onder Boerderijeducatie Nederland is gegroeid naar 325 (2017: 220). In het vierde kwartaal zijn de Producenten Organisatie Varkenshouderij (POV) en de Stichting Blij met een Ei aangesloten bij het platform Boerderijeducatie Nederland. Hiermee is in aanvulling op de melkvee- en de melkgeitenhouderij een mooie uitbreiding van de dierlijke agrarische sectoren bereikt.

CONGRES EN NIEUWE BROCHURE BOERDERIJEDUCATIE

Boerderijbezoek is een aanrader als aanvulling op de lessen in het basis- en voortgezet onderwijs. Boerin Agnes, bekend van Boer zoekt Vrouw en zelf ook educatieboer, en voorzitter Boerderijeducatie Nederland Arjan Monteny presenteerden in februari 2020 tijdens het derde congres Boerderijeducatie Nederland de brochure met tips voor boerderijbezoek voor basis-, voortgezet en speciaal onderwijs. Het congres stond in het teken van inspireren en verbinden van alle educatieboeren in Nederland. Naast vier inspiratiesessies werd besproken hoe het onderwerp duurzaamheid een plek heeft in educatielessen op de boerderij. De brochure informeert leerkrachten over thema's die bij een boerderijles aan de orde kunnen komen en hoe deze aansluiten bij verschillende vakken en kerndoelen.

ZuivelNL verzorgde voor 45.000 basisschoolleerlingen een bezoek aan een melkveebedrijf

VOEDSELEDUCATIE PLATFORM

In het Voedseleeducatie Platform (VEP) werken de overheid, de wetenschap en het bedrijfsleven in een publiek-private samenwerking samen aan objectieve educatie over voedsel en voeding bij kinderen. Het Voedseleeducatie Platform vindt voedseleducatie belangrijk voor het stimuleren van gezonde en duurzame voedselkeuzes door kinderen nu en later. De ambitie van het platform is om jongeren (0-18 jaar) in de setting van kinderopvang en onderwijs

‘voedselvaardig’ te maken. Dat is dus leren over gezonde voeding voor jezelf én voor de aarde, zodat jongeren zelf toegerust worden om gezonde en duurzame voedselkeuzes te maken. Via de NZO is de zuivelsector deelnemer aan het platform.

3.7 EXPORT

ZuivelNL speelt bij de aanpak van veterinaire exportbelemmeringen voor de zuivelsector een centrale rol. Dit gebeurt door het signaleren van knelpunten en het informeren van de sector en de coördinatie en centrale afstemming van het verzorgen van de (bedrijfs- en overheid) questionnaires en inspecties door derde landen. In de themagroep Export vindt sectoraal overleg plaats over de prioriteitsstelling bij de inzet van de overheid en over oplossingsmogelijkheden voor knelpunten bij export.

ZuivelNL speelt bij de aanpak van veterinaire exportbelemmeringen voor de zuivelsector een centrale rol. Dit gebeurt door het signaleren van knelpunten en het informeren van de sector en de coördinatie en centrale afstemming

van het verzorgen van de (bedrijfs- en overheid) questionnaires en inspecties door derde landen. In de themagroep Export vindt sectoraal overleg plaats over de prioriteitsstelling bij de inzet van de overheid en over oplossingsmogelijkheden voor knelpunten bij export.

INFORMATIEVOORZIENING

Bij het team Export kan informatie worden opgevraagd over veterinaire importeisen van derde landen. Deze informatie is voor diverse landen beschikbaar binnen de Zuivelacademie Exportmodules ZuivelNL. Sinds 2019 is landeninformatie beschikbaar over: Argentinië, Brazilië, Brexit, Costa Rica, Chili, Colombia, Dominicaanse Republiek, Indonesië, Maleisië, Mexico, Panama, Rusland/Douane Unie, de VS en Zuid-Korea. Deze informatie is toegankelijk voor bedrijven aangesloten bij leden en partners van ZuivelNL.

BREXIT

In de verschillende vergaderingen wisselde de themagroep van gedachten over de diverse scenario's voor Brexit en de extra administratieve en logistieke procedures. ZuivelNL en de andere dierlijke sectoren kwamen met de NVWA een exportcertificaat voor het Verenigd Koninkrijk overeen voor het geval dat het tot een harde Brexit zou komen.

VERBETERINGEN E-CERTNL

e-CertNL wordt gebruikt door bedrijven, toezichthouders en beheerders voor het aanvragen en afgeven van veterinaire en andere certificaten. De NVWA ontwikkelde een nieuwe manier van werken voor verbeteringen van het e-CertNL-systeem. Per sector kunnen voorstellen voor functionele verbeteringen van het systeem worden gedaan. De voorstellen moeten bij de NVWA worden ingebracht via de sectorale Change Advisory Board (CAB), die bestaat uit experts van het bedrijfsleven, toezichthouders en de NVWA. De CAB's geven een advies aan de Change Decision Board, die nagaat wat de kosten zijn van het voorstel, of het binnen de kaders valt en wat de impact zal zijn. In oktober vond de eerste CAB-Zuivel plaats. In deze vergadering namen alle zuivelspecialisten vanuit de bevoegde autoriteiten zitting om de juiste rolverdeling te borgen. Vanuit het bedrijfsleven namen drie specia-

Informatie over veterinaire importeisen van derde landen

listen deel (handel, babyvoeding en industrie) en de sectorvertegenwoordiger in de Gebruikers Raad van e-CertNL. ZuivelNL is voorzitter van CAB-Zuivel.

**INSPECTIEBEZOeken
BUITENLANDSE AUTORITEITEN****China**

In juli 2019 heeft een inspectiebezoek aan van de Chinese autoriteiten (GACC) aan Nederland plaatsgevonden. Het betrof een gecombineerd bezoek aan zowel de zuivel- als de vleessector.

ZuivelNL heeft namens de zuivelsector het inspectiebezoek ontvangen. Door het COKZ en de NVWA is uitleg geven over de controleprogramma's en exportcertificering. Het doel van het bezoek was de inspectie van drie bedrijven voor kindervoeding en een zuivelbedrijf, in het kader van goedkeuring en (her)registratie voor export naar China.

Saoedi-Arabië

In december heeft ZuivelNL een inspectiebezoek van de autoritei-

ten uit Saoedi-Arabië (SFDA) aan Nederland begeleid. Hierbij zijn producenten van kindervoeding die naar Saoedi-Arabië exporteren bezocht. Aanleiding voor het bezoek was de nieuwe procedure van de SFDA voor registratie van productielocaties en producten voor export naar Saoedi-Arabië. De delegatieleden kregen een toelichting op de veterinaire structuur in Nederland. Het COKZ en de NVWA gaven uitleg over de controleprogramma's en exportcertificering. Daarnaast waren een boerderijbezoek en inspecties van bedrijven van kindervoedingproducenten onderdeel van het programma.

NORMALISATIE

Met het oog op het grote internationale belang van de Nederlandse zuivelsector, financiert ZuivelNL structureel zuivel gerelateerd normalisatiewerk op het terrein van analysemethoden van melk en zuivelproducten dat bij het Nederlands Normalisatie Instituut NEN wordt uitgevoerd. Via onder meer werk van de normcommissie 370 005 Melk en zuivelproducten en deelname vanuit Nederland aan platforms in CEN-verband (CEN/TC 302 - Milk and

milk products – Methods of sampling and analysis), ISO-verband (ISO/TC34/SC5) en IDF kunnen Nederlandse experts een proactieve en sturende rol spelen bij de ontwikkeling van normen en standaarden voor analysemethoden en monsterneming voor voeding in het algemeen en van zuivel in het bijzonder. De actieve inzet van de Nederlandse zuivelsector in het internationale normalisatiewerk draagt sterk bij aan het faciliteren en waarborgen van de zuivelhandel en biedt mogelijkheden om tot afspraken te komen in CODEX-verband. In 2019 vergaderde de normcommissie Melk en zuivelproducten tweemaal. De themagroep Export handhaafde in de novembervergadering haar positieve standpunt voor de lopende financiering van het normalisatiewerk. Naast financiering faciliteert ZuivelNL dit werk via invulling van het voorzitterschap van de betreffende normcommissie en genoemde internationale gremia.

3.8 MARKTINFORMATIE

ZuivelNL heeft op het terrein van marktinformatie een rol als databank en informant voor de sector, is deskundige voor de interpretatie van data en is adviseur van de overheid voor Europees zuivelmarktbeleid.

NOTERINGEN

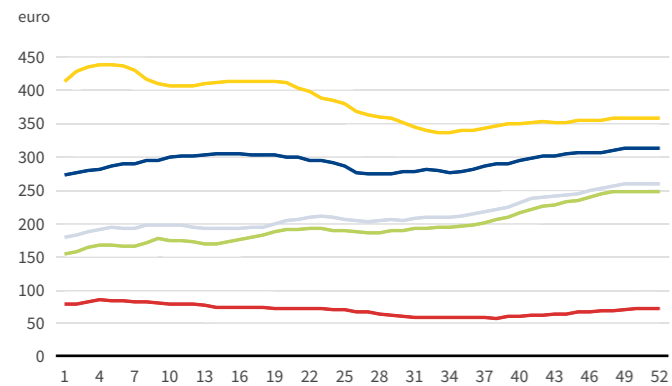
Voor de uitvoering van een aantal Europese bepalingen voor prijswaarnemingen op de markt voor zuivelproducten heeft de minister van Economische Zaken de Commissie

Noteringen 2019

in euro per 100 kg, ex btw

■ Verse boter
 ■ Vol melkpoeder
 ■ Mager melkpoeder food
■ Mager melkpoeder feed
 ■ Weipoeder

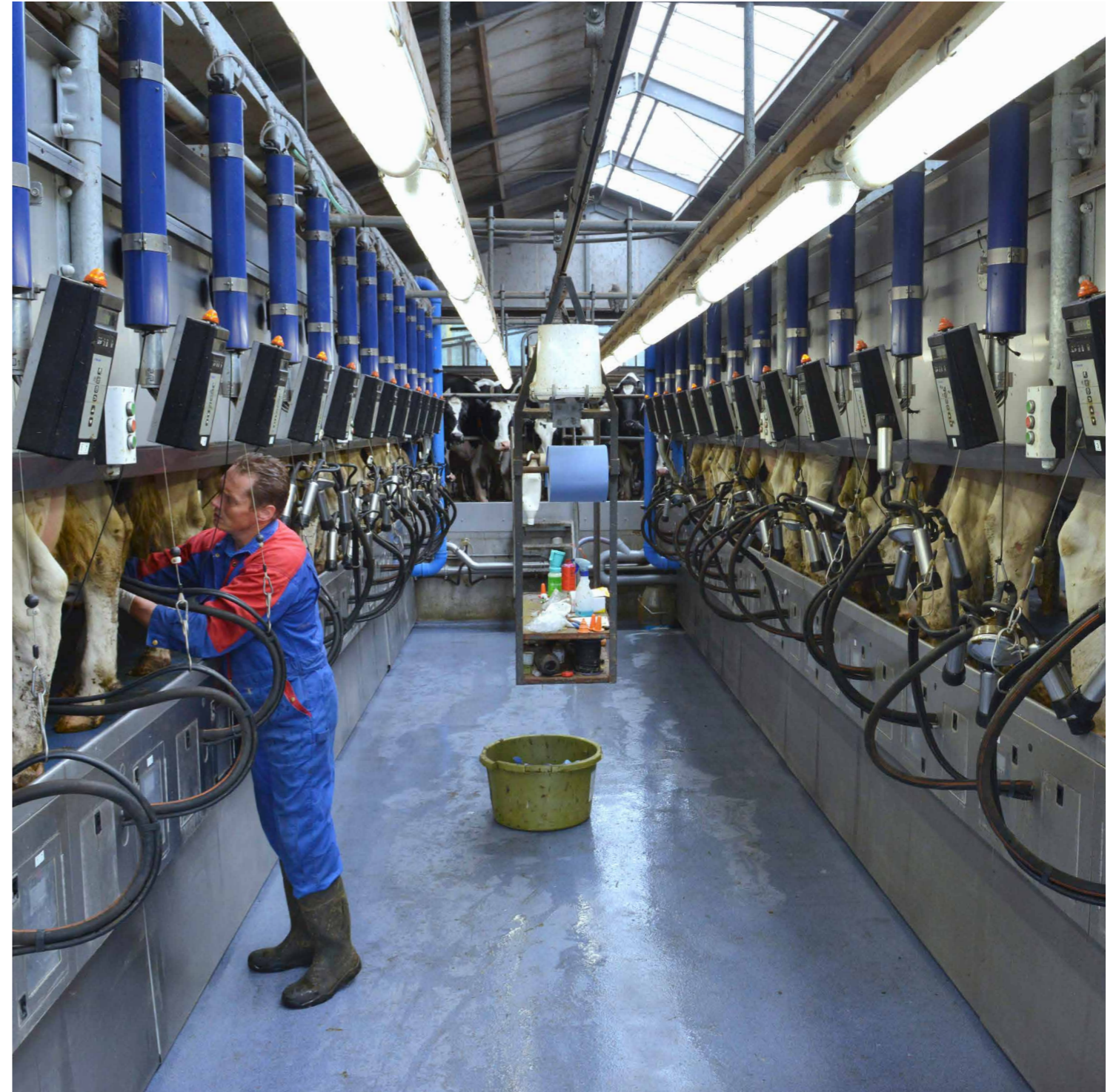

Bron: ZuivelNL

Officiële Nederlandse Zuivelnoteringen (CONZ) ingesteld. ZuivelNL is met het secretariaat belast.

De CONZ stelt wekelijks op woensdag de prijzen (noteringen) vast waartegen diverse zuivelproducten bij levering af fabriek zijn verhandeld. Bij de vaststelling van de noteringen baseert de commissie zich op de (op de dag van notering) gangbare prijzen. De marktinformatie over deze prijzen wordt op de dag voorafgaand aan de bijeenkomst van de CONZ verzameld door de secretaris van de commissie. Daarvoor informeert hij bij producenten en handelaren in de Nederlandse zuivelsector. Na vaststelling van de noteringen worden deze direct gepubliceerd op de website van ZuivelNL. Tevens wordt de Europese Commissie geïnformeerd.

ZuivelNL publiceert wekelijks de noteringen, elke maand het Marktbericht Zuivel en het productie- en prijsoverzicht per land, elk kwartaal Wereld Zuivelhandel Actueel en jaarlijks Zuivel in Cijfers.

3.9 NEDERLANDS NATIONAAL COMITÉ – IDF

Nederland is vertegenwoordigd in de Internationale Zuivelbond (IDF) via het Nederlands Nationaal Comité (NNC) van IDF. NNC is als themagroep binnen ZuivelNL georganiseerd.

STAKEHOLDER ORGANISATIES

NNC-IDF vormt de lokale netwerkorganisatie van IDF. Dit netwerk omvat de belangrijkste stakeholders van de Nederlandse zuivelsector. In de themagroep participeren LTO Nederland, de Nederlandse Zuivelorganisatie (NZO), Gezondheidsdienst voor Dieren, Wageningen Universiteit & Research (Zuivelkunde en de Dairy Campus), de organisatie voor kwaliteitsborging en -analyse (Qlip) en het Nederlands Normalisatie Instituut (NEN). NNC dekt op deze manier de volle breedte van het werkterrein van IDF.

SCHARNIERPUNT TUSSEN IDF EN NEDERLANDSE ZUIVEL

Het NNC fungeert als sectoraal platform en als coördinatiepunt voor Nederlandse standpuntvorming of inbreng met betrekking tot alle IDF gerelateerde zaken, zoals beoordeling van nieuw voorgestelde activiteiten voor het IDF-werkprogramma, besluitvorming over voortgang of publicatie van ISO-IDF-normen, het leveren van inhoudelijke input bij surveys en

deelname van Nederlandse deskundigen in IDF-gremia of aan specifieke activiteiten uit het werkprogramma.

NETWERKONTWIKKELING

Het Nederlandse netwerk aan bij IDF betrokken deskundigen telde eind 2019 zo'n 45 personen. NNC leverde input op 15 questionnaires en surveys met een breed scala aan onderwerpen, zoals technische standaarden, schoolmelk, melkpreisvorming en marketingtrends.

BOERENBETROKKENHEID BIJ IDF

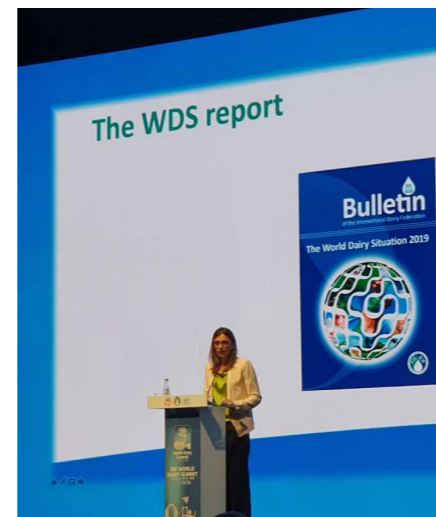
Door NNC is specifiek geïnvesteerd in de verbinding tussen de Nederlandse melkveehouderij en het IDF-netwerk, via sponsoring van de deelname van een Nederlandse melkveehouder-bestuurder aan het IDF Farmer Event en de Standing Committee on Farm Management tijdens de IDF World Dairy Summit in Istanbul. Deze activiteit droeg bij aan realisatie van één van de werkplandoelen onder de Dairy Declaration of Rotterdam, namelijk het stimuleren van boerenbetrokkenheid bij IDF door netwerkontwikkeling en kennisuitwisseling. NNC beraadt zich op een meer structureel vervolg.

IDF WORLD DAIRY SUMMIT 2019

In september vond in Istanbul, Turkije, de IDF World Dairy Summit 2019 plaats. Onder het motto Milk for Life kwamen ruim 1.000 professionals uit

de mondiale zuivelwereld bijeen om te worden bijgepraat over een reeks aan zuivel gerelateerde onderwerpen. Een rode draad tijdens het congres vormde de grote aandacht voor de voortgang en uitdagingen rond de verschillende duurzaamheidsthema's binnen de zuivelwereld.

Zo vond op de openingsdag de lancering plaats van het Sustainable Dairy Partnership (SDP). Dit B2B-model maakt het voor zuivelverwerkers mogelijk om samen met hun toeleveranciers, de melkveehouders, hun managementsysteem rond verduurzaming aantoonbaar te maken voor afnemers uit de voedingsmiddelenindustrie en retail. Met SDP kan het aantal audits bij boeren fors worden teruggebracht, wat leidt tot grotere doelmatigheid en kostenbesparingen. De mondiale lancering van het

model markeerde een mijlpaal in een jarenlang traject, waarop met name ook vanuit Nederland veel inzet is gepleegd. Het vormde tegelijkertijd een uitnodiging aan nog niet-aangesloten zuivelbedrijven en afnemers om zich bij dit initiatief aan te sluiten. Als onderdeel van de Dairy Policy & Economics Conference werd tijdens de Summit het World Dairy Situation Report (WDS 2019) gepubliceerd. Dit jaarlijks in opdracht van IDF door ZuivelNL en het Franse CNIEL samengestelde, uitgebreide statistische overzicht van de mondiale zuivelsector, geldt als een IDF-standaardwerk en telt naast langjarige datareeksen over productie,

verwerking, handel en consumptie, ook meer dan 50 landenrapporten. In de 2019-editie werden tevens een aantal beschrijvende hoofdstukken opgenomen, met daarin een analyse van de belangrijkste ontwikkelingen in onder meer productie, verwerking en handel.

4.0 Publicaties

NIEUWSBRIEF ZUIVELNL

Om de sector te voorzien van actuele informatie publiceert ZuivelNL maandelijks de Nieuwsbrief ZuivelNL. Ontwikkelingen rond de themagroepen, resultaten van het door ZuivelNL gefinancierde onderzoek en (inter)nationale marktontwikkelingen worden hierin opgenomen.

MARKTBERICHT

Maandelijks stelt ZuivelNL een actueel overzicht van de marktontwikkelingen samen. Deze publicatie omvat statistische informatie over de binnen- en buitenlandse handel, melkaanvoer en melkverwerking, prijsontwikkelingen en EU-marktordening.

ZUIVELPRODUCTIE PER LAND

ZuivelNL stelt maandelijks een overzicht samen van de melkaanvoer en zuivelproductie per land in de EU en de belangrijkste derde landen.

ZUIVELPRIJZEN PER LAND

Dit overzicht verschijnt maandelijks en bevat marktprijzen van de belangrijkste zuivelproducten in de EU en derde landen.

WERELDZUIVELHANDEL ACTUEEL

Exportontwikkelingen van de belangrijkste zuivelproducten worden gepresenteerd in de publicatie Wereldzuivelhandel Actueel. Deze publicatie verschijnt op kwartaalbasis.

ZUIVEL IN CIJFERS

De publicatie Zuivel in Cijfers biedt elk jaar een cijfermatig overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in de Nederlandse zuivelsector. De achterliggende statistische gegevens kunnen via de website van ZuivelNL worden geraadpleegd. In januari 2020 verscheen de vernieuwde folder Zuivel in cijfers met in vogelvlucht een cijfermatig overzicht van de Nederlandse zuivelsector (Nederlands en Engels).

FOLDER NEDERLAND ZUIVELLAND

Melkveehouders kunnen de publieksfolder uitreiken aan bezoekers bij open dagen en excursies. De folder heeft een handzaam formaat en geeft op aantrekkelijke wijze informatie over historie, moderne melkveehouderij, het product melk, verwerking in de fabriek, export en consumptie.

POSTER NEDERLAND ZUIVELLAND

Op de poster Nederland Zuivelland vertellen heldere illustraties hoeveel melk Nederlandse koeien produceren, wat ervan wordt gemaakt en wat de belangrijkste exportlanden zijn. De poster kan gebruikt worden in het klaslokaal, maar ook als materiaal voor een bedrijfsstand of op een beurs voor studie- en beroepskeuze.

ZUIVEL WERKT! - VOOR JOU

In samenwerking met partners in de zuivelindustrie en het scholingsveld is deze brochure ontwikkeld. ZuivelNL wil hiermee bijdragen aan de werving van jongeren voor opleidingen in de proces- en levensmiddelenindustrie die kunnen leiden naar een baan in de zuivelindustrie.

Bijlage

Samenstelling thema- en stuurgroepen

RUNDERGEZONDHEID DKR

Voorzitter	E. Vedder	ZuivelNL LTO
Lid	R. Derks	ZuivelNL LTO
	B. Doppenberg	ZuivelNL NMV
	F. Keurentjes	ZuivelNL NZO
	J.J. Atsma	SBK
	H.W.A. Swinkels	SBK
	W. Thus	SBK
	I. Peltjes	LTO vleesvee
Secretaris	Y. Goos	ZuivelNL
	H. Bekman	SBK
Adviseur	S. Claessens	Dierenartsen Midden-Brabant
	Y.H. Schukken	GD
	M. van Spijk	NZO
	H. Bleker	V&LN
	R. van Rossum	LTO

VERANTWOORD MEDICIJNGEBRUIK

Voorzitter	R. Derks	LTO
Lid	B. Doppenberg	NMV
	P. Egberink	KNMvD
	E. Vedder	LTO
	R. van Rossum	LTO
	F. Beijen-Koning	NZO
	M. de Kreij	NZO
	H. de Groot	CPD
Secretaris	Y. Goos	ZuivelNL
Adviseur	M. Poldermans	Fidin

DUURZAME ZUIVELKETEN

Voorzitter	H. Maij	FrieslandCampina
Lid	H. Bakhuis	LTO Nederland
	T. Bos	Bel Leerdammer
	W. Brouwer - De Koning	LTO
	R. Derks	LTO
	B. Doppenberg	NMV
	K. de Jong	A-ware Food Group
	J.P. Kestra	Hochwald Foods Nederland
	F. Keurentjes	FrieslandCampina
	M. Klever	NAJK
	M. de Kreij	Vreugdenhil Dairy Foods
	E. Kremer	CONO Kaasmakers
	W. Meulenbroeks	LTO
	A. van Ommeren	Farmel
	J. van Ommeren	Rouveen Kaasspecialiteiten
	G. Peters	NMV
	I. van Schie-Rameijer	LTO
	A. Schimmel	DOC Kaas
	P. Vanhengel	Arla Foods
	E. Vedder	LTO
	R. van der Velde	Kaasmakerij Henri Willig
	J. Verstraten	LTO
	H. Wiegersma	NMV
	H van der Wind	DeltaMilk
Secretaris	B. van Erve	ZuivelNL
Adviseur	G. Hartlief	DOC Kaas
	J. Luten	ZuivelNL
	A. Manten	LTO
	O. Meuffels	NZO

**PRAKTIJKIMPLEMENTATIE
KRINGLOOPWIJZER**

Voorzitter	F. Keurentjes	NZO
Lid	W. Meulenbroeks	LTO
	J. Verstraten	LTO
	J. Gielen	VLB
	H. Flipsen	Nevedi
Secretaris	H. Swinkels	ZuivelNL

ONDERZOEK & INNOVATIE

Voorzitter	I. van Schie-Rameijer	LTO
Lid	W. Meulenbroeks	
	J. Verstraten	
	B. Doppenberg	NMV
	Th. Bos	NZO
	E. Wunnekink	
Secretaris	W. Koops	ZuivelNL

ARBEID

Voorzitter	M. Zweers	NZO
Lid	M. Ennahachi	NZO
	A. Verhage	NZO
	A.M. Hess	Gemzu
	A. Manten	LTO
Secretaris	J. Jansen	ZuivelNL
	L. van der Kallen	ZuivelNL
Adviseur	H. Jongsmas	CNV Vakmensen
	R. Vos	FNV Voedings- industrie

EXPORT

Voorzitter	W. Kloosterboer	NZO
Lid	T. Bolt	NZO
	D. Grevengoed	NZO
	L.J. van Sijll	NZO
	O.F. Boersma	Gemzu
	L. van de Krogt	Gemzu
	G.J.M. Mathijssen	Gemzu
	E. Nieuwenhuijzen	Gemzu
	M. Mellema	VNFKD
Secretaris	H. Taekema	NGZO
	B. McArthur	ZuivelNL
	K.E. Spruijt - de Gelder	ZuivelNL

NNC-IDF

Voorzitter	O.B.M. Meuffels	NZO
Lid	P. Dekker	NZO
	A. Manten	LTO
	W. Meulenbroeks	LTO
	H.J.C.M. van den Bijgaart	Qlip
	M. de Vreeze	NEN
	B. de Lange	GD
	K.A. Hettinga	Wageningen UR
	C.J.A.M. de Koning	Dairy Campus
	N. Zoon	NIZO
	Secretaris	J.M.M. Jansen

ZuivelNL is de ketenorganisatie van de Nederlandse zuivelsector en is actief op terreinen waar samenwerking tussen de schakels in de zuivelketen tot meerwaarde leidt. Activiteiten zijn het financieren en initiëren van onderzoek & innovatie in de melkveehouderij en zuivelketen, het financieren en het faciliteren van de ontwikkeling en het programmamanagement op het gebied van duurzaamheid en diergezondheid & dierenwelzijn. Voorbeelden hiervan zijn de Duurzame Zuivelketen, de KringloopWijzer en KoeMonitor. In het kader van voedselveiligheid financiert ZuivelNL het onderzoeksprogramma Gemeenschappelijk Research Zuivel. ZuivelNL publiceert marktinformatie over de internationale zuivelmarkt en de Nederlandse melkveehouderij en faciliteert de export van zuivelproducten. ZuivelNL richt zich met educatieprogramma's op melkveehouders, medewerkers in de zuivelindustrie en op het onderwijs.

ZUIVELNL
BENOORDENHOUTSEWEG 46
2596 BC DEN HAAG

070 2191600
INFO@ZUIVELNL.ORG
WWW.ZUIVELNL.ORG

KVK 59667222

2019